



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Ignatii Vitæ Liber Tertivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

IGNATI VITÆ LIBER

TERTIVS



HACTENVS Ignatij non vno
su proposito, nunc præcipio præcari
de ipsius factis, dictis ac actibus, &
quidem quo magis in propria
per species exsequemur. Non enim
de studio præcandi meditatione
laude in primis Ignatius floruit.

De orandi assiduitate, & studio pietatis

Caput I.

INitio conuersionis, ut ante
præcandi contemplandique
nam sibi vim intulit, partem
caducarum, quibus allucinationes
da recordatione; partem
pulum molestijs abigendis
dente deinde tempore, cum
dies à coragione corporis, Deo adiutore se
tantam eius generis facultatem adeptus est, ut
ut è cæli, siderumque aspectu, quò maxime
sed etiam ut ex intuitu floris, aut herbarum
cuiuslibet rei, confestim in Dei cogitationem

que suavissimè raperetur. Idque nostris hominibus cu-
prebat esse familiarissimum, ut in singulis creatis rebus,
quoad eius fieri posset, creatoris potentiam, sapièntiam,
bonitatem agnoscerent. Eisdem monebat, ut eòtra quo-
tidianas dæmonum insidias, ne circumuenti repente in-
fraudem inducerentur; vel instructo, quod aiunt, agmi-
ne semper incederent, vel certè dissipatis in varias curas
& negotia viribus animi tamquam receptui canerent
suis horis diei; & in semet ipsi descenderent, suaque
omnia dicta, facta, cogitata, coram Deo quam diligen-
tissimè reputarent, adhibito etiam monitore, si opus es-
set, vel memoriæ, vel etiam notitiæ causâ: denique om-
nia probè contemplati, contra id vitium maximè pug-
nam capefferent, quo vitio se præcipuè vigeri & labo-
rare sentirent; nec ante desisterent; quam Deo duce
debellatum esset. Sanè ipse, quamquam se habebat
semper in potestate; & ex diui Bernardi præcepto,
non se rebus tradere, sed commodare consueverat: ta-
men, qua erat diligentia, in singulas horas vitro in-
quirebat in se: idque, propter diurnam exercitatio-
nem, nullo negotio; magisque ac magis in spiritu pro-
ficere nitebatur, diem cum die, ut supra diximus, heb-
domadam cum hebdomada conferens: qui cursus ad-
tandorem animi ac perfectionem certissimus est. ne-
que id solum, sed etiam statis quotidie temporibus, ex-
cepto ex summis occupationibus otio, contemplatio-
ni vacabat: quam ad rem aliquoties à domesticis clama-
miferuatus est hoc maximè modo se comparans. Vt enim
superiorem ascenderat adium partem vnde liber
esset prospectus ad sidera: stabat aliquantisper oculis in
caelum defixis: tum prouoluit in genua, totius huiusce
multitudinis conditorem suppliciter adorabat, dein-
de propter imbecillitatem, humili scabello simul at-
que confedisset, continuò ex oculis yberes lacryma-
rum riuli profluebant; idque nullo profus vel singul-
to vel strepitu. Atque in hunc fere modum, a que a-
nimo & corpore immotus, excipiebar diuini luminis
radios; ac patri cælesti mira quadam spiritus dulcedine
iunge-

iungebatur. Neque verò ad beatos hospice congregatos, tantummodo sub orationis horâ componere solent, verum in perpetua quadam erat vigilia eorum viciis rerum mortalium illecebras, & otiosam mentis vagationem. nec minus accurate animum ab omni libere vagantur incedere, intenta erat custodia sententiarum, na cuiuslibet omissionis confessio; iugis recordatio obsequiorum Dei; in aliorum factis dictisque interpretatio nulla temeritas. deniq; summa observabat eorum ad Christi gratiam vel tuendam, vel augendam, quomodo pertinere intelligeret. Mortaliū rem quibus precipue quæ ad affines cognatos sive pertineti, quibus refugit, illud Apostoli dictum reputas apud secularibus, solitans Deo implicat se negotijs secularibus, sicut nepotis ex fratre, virgo, quæ deinde Ioanni Ingepfit, hodie Philippi Regis apud Cesarem legatus, in matrimonio collocanda cum ad eum subinde, totam ille rem semper ad cognatos reiecit, ne vniquam potuit, ut vel minimam eius negotiorum attingeret. Oranti aliquando per hyemem, in cubiculo, allatas è Guipuzcoa litteras ianitor, ostendit, ratus gratissimas fore, quòd nimirum longi & temporum interuallo afferrentur. in quibus, ut erat ligatus, illicò in ignem abiectus, peritorem admones, qui sese caelesti militiæ adferret, esse mortalia negligenda. Peregrinis hominibus, ditionaem, ipso interprete (quòd multum apud nos auctoritate valeret) in aula querentibus, quibus nisi cū summi Regis aula rem esse: ad eam si adiret, daturū se operam, quantū labore ac precibus possset, ut essent in intimis Regis amicis ac familiaribus, quo responso vulgato, minus multi iam in eam molestiam illi exhibebant. Nihil maioris progressus egrediebatur vniquam, nisi attentè consulto, & proposito Deo. nec vllum quamvis leue religionis officium, quin eius animi ardor, ex toto corpore, præsertim ex fronte atque oculis emicaret.

le existimari potest, qualem ille se in horaria precatione psalmisque, & in sacrificio Missæ præstiterit. Sanè, cum initio sacerdotij, in medio Lateranensi templo, Christi natalitia celebraret ad Aram sacris Apostolorum Petri, Pauli, & Andreæ reliquijs inclytam, tanta est repente spiritus dulcedine delibutus, ut inter diuinam rem peragendam lacrymas tenere nulla umquam ratione poterit. Quo tam insolito spectaculo commotus è circumfusa multitudine quidam, ac rem longè secus interpretatus, Francisco deinde Strætæ Ignatij administrato in aurem insufurrans; Facinorosum nempe vitum, inquit, sacerdotem istum tuum, & omnibus flagitijs cooperatum, qui conscientia stimulis agitur, crimina sua toto pæne sacro desueverit. Visionum præterea existat libellus, ac luminum, quæ illi ferè sacrificanti obuenere, quo maximè tempore Societatem ordinabat: quas visiones ipsemet pietatis & memoriae causa in ephemeredem retulit. Eum libellum qui attentius legat, clarè percipiat, qua præparatione, quo spiritu ad Sacramentum altaris accedere consueverit. Septem etiam Urbis templa, & religione & Põtificum indulgentijs celeberrima, certis anni temporibus diligenter & castè visebat pedes, & quidem per hyemè lacernatus, haud sine mantello: nec vlla corporis lassitudine, aut cæteros exemplo suo destitui, aut se tantorum bonorum communione fraudari patiebatur. Piacularia verò grana quæ duntur, & carcas agni cælestis effigies, pictasque Sanctorum icunculas, & alia id genus quæ ab impijs irridenda studiose tuebatur, & caras habebat, ut in eius scelerato post mortem nihil fere aliud apparuerit. Pro Ecclesia catholica, ac nominatim pro Christianis Regibus ac principibus, quotidie ardentè orabat: pro summo verò Pontifice numquam sine vberimis lacrymis, & quoniam denuo lacrymarum incidit mentio; non ostendenda videretur hoc loco res memoratu digna. In cæteris ornamentis ac beneficijs, donum etiam lacrymarum Ignatius à Christo Domino acceperat, sic, ut in suas preces illicò stertus erumperet. qua consuetudine

cò de-

eo denique adductus est, vti propter amorem ho-
 moris paulatim exesa luminis vigaciam solvatur pe-
 ne amiserit. hac ille iactura, quod ad ipsam vitam re-
 tinebat, non sanè mouebatur: quinimmo mirabile
 se in obsequio Christi oculos perdere. Sed quomodo
 fieri sine magno communis rei detrimento non po-
 rat; suorum presertim accedente impulsu, vitam Do-
 num institit, vt sibi liceret interdum à hactenus tem-
 rare, nec frustra: si quidem ex eo tempore vitam in la-
 crymas ius & arbitrium obtinuit, vt eam quod bibo-
 nas, prout vellet, adduceret idem atque remitteret. Quo-
 res cuiquam fortasse veritatis fidem excedere videretur
 sed nobis vtiq; in tam recenti memoria memorabile
 la non est.

Quod eius fuerit de perfectione iudicium.

Cap. II.



C licet precationi vsque admodum ob-
 set, tamen eo studio, se vel à publicis ad-
 ministranda, vel à caritatis caritate
 virtutum officijs minimè perhibere
 ci, & quamquam certum vniuersi
 temporis quotidie necessarium esse dicebat, ad ser-
 ligendum, viresque diuinitus impetrandas, non
 non ita laudabat, qui dulcedine solitudinis, & de-
 familiaritatis illecti, in arenam descendere, & in
 mùm vitia euellere, deinde etiam proximos
 negligenter, quinimmo, pluribus doctus experientia
 aiebat, qui minus in eo genere sibi temperat, non
 rosque (nisi periti cuiuspiam ductum sequantur)
 cipuo Dei fuleantur auxilio) partim demerunt, & in
 onibus obnoxios esse, partim etiam contumaces
 placentes, & in sua sententia mirè obdurate
 ces euadere: qua peste nulla propemodum
 num cœcibus capitalior, itaque suorum ille
 non tam ex cōtinuata precatione, vel diuinitus
 quam è solidæ virtutis officijs, ac presertim

dine atque animi æquitate spectabat. Cùm è familiari-
bus nescio quis, fratrem præstanti religioni collaudans,
ad Ignarium cum admiratione dixisset: En hominè iugi-
ter præcationi vacantem: immò verò, mutata voce, en,
inquit Ignarius, hominem sibi met acriter imperantem.
Alium quempiam, quòd stomachosior esset natura, &
subinde in amara verba prorumperet, sese fratrum con-
suetudini alieno tempore subrahentem, Ignatius blan-
de compellans: Quin te, inquit, statuis horis in fratrum
consuetudinem das: cum ille iracundiam naturæ, bilem-
que prætenderet; Næ tu vehementer erras, ait Ignatius:
etiam hæc & huiusmodi vitia, non fugiendo, sed resi-
stendo vincuntur. Denique licet præcationis laude
præcelleret ipse, vt dictum est, semper tamen spiritum,
quem vocant mortificationis, spiritui speculationis,
anteulit. nam vt in eloquentiæ studio, cum & ars, & v-
sus ipse sit necessarius, longe plus tamen à sapientibus
vitiis vsui quàm præceptioni tribuitur: sic in paradisi vit-
tutibus cum & commentatio, & actio requirantur: mul-
to plus tamen agendo & pugnando, quàm speculando
vel cogitando proficitur.

De caritate ipsius in Deum.

Cap. III.

CARITATE in Deū fuit, quāta par est
cum esse, qui ipsius Dei gratia rebus
humanis nuntium sponte remisit.
neque solum eatenus Dominum ama-
bat, vt præ illo reliqua omnia nihil du-
ceret, quæ virtutis huiusce præcipua est
verum inerat in amore voluptas mira: prorsus vt
quislibet pressus curis, ac molestiis fatigatus, in vnus
recordatione, & quasi amplexu per summā delecta-
tionem acquiesceret. CHRISTVM verò Dominum
liberatorem videndi sicuti est, tanta flagrabat cu-
ritate, vt eam ipsam ob rem solui corporis via-
culis

culis vehementius in dies optaret. Itaque quae quae
 uiorem incidisset in morbum; concepta iniquitate
 abstraheretur illico à sensibus, non sine magno
 nis detrimento; quocirca mentem à sensibus
 interim auocare etiam atque etiam habere
 dicis. & quoniam acerbissima Christi mors pro
 te humani generis obita Ignatio semper
 vicissim ille pro Christo per summos cruciatum
 cupiebat emori millies. Quoties vero negotiorum
 conuitia & ludibria reputaret apud seque
 trocitate permouebatur ut multi, sed ex
 tur generoso quodam imitandi studio; quocirca
 sum quasi tanti sceleris auctorem acerrime
 ac nisi cum cohibuisset existimationis
 lutem aliorum, simulata dementia, ad pa
 citandam, nudus onustusque cornibus, aut
 poris habitu prodire non dubitasset in
 cessantes cœno vel stercore pueros, voce
 & sputa, & omnes alias infanz multitudine
 lias libentissime pertulisset. Sed quoniam
 la se dabat occasio; certe quod erat proximo
 ciebat, ut immortalia Domini beneficia
 coleret sempiterna; & in eiusdem vel in
 tate, vel gloria quærenda, suas omnes
 nesque consumeret. cuius rei vel hoc
 mento sit. Inter ipsam negotiorum mol
 reticulas tanto studio conabatur ab
 re, ut si qua ex ijs respiceret, seque
 ta recipere vellet; grandis iam nauis
 neralis, antecedere ipsemet, ac per
 do munere fungi, Christi causa non
 cum admoneretur à quibusdam, frustra
 rem insumi, quippe insanibiles esse
 ac licet in presentia pœnitentiam ostend
 men ad ingenium redituras: Ego vero
 liber istarum, vnus dumtaxat noctis
 tia & iniurias in Deum, omnis operæ ac
 tium duxerim.

Hoc tam incenso in Deum amore, e-
 gregia nimirum illa caritas in homi-
 nes redundabat. quos quoniã pretioso
 eiusdem sanguine redemptos, ac proin-
 de carissimos illi sciebat esse, quidquid
 in Deum non poterat nullius egentem
 rei, omne id, ipsius gratia in proximos
 conferebat. Vt primum è peccatorum cœno emerfit, cõ-
 festim ad cæteros ex eodẽ cœno extrahendos incubuit.
 atque ob id ipsum (vti supra dictum est) ingenti labore
 & incommodo litteris operam dedit; & in Societate in-
 struenda nihil spectauit aliud, nisi vt errantes animos
 ad rectum salutis iter omni ratione reduceret. Barcino
 ne, cum in grammaticæ studio versaretur, eodemq; tem-
 pore, animorum quoque salutem acerrimè procuraret;
 vniuersum quoddam collegium, cuius nomen consultò
 arisco, soluta admodum disciplina corruptisque mori-
 bus, ad veterem sanctimoniam ac sobrietatem omni stu-
 dio reuocare nitentibus; suadebatque illis præcipue fre-
 quentem vsum sacræ Confessionis & Eucharistiæ. Quã-
 ad rem, temporibus illis insolitam, quò facilius eas addu-
 ceret, præire ipsemet illis palam decreuit, adhibito ad id
 Puialto sacerdote; quo ipse ad confessiones utebatur, spe-
 rata virtutis ac sanctitatis viro. Igitur ex eius manu cor-
 pus Domini cum subinde sumpsisset, sceminis ex odæo
 spectantibus; tam præclaro exemplo & assiduis hortatio-
 nibus incitata; pleræque ad salutarem pœnitentiam offi-
 ciumque traductæ sunt quod nefarij quidam amatores
 non sensere, aditumque sibi ad optata flagitia magis in-
 tus obseptum videre; in extremam efferati rabiem, Igna-
 tium & Puialtum ex insidijs adoriri constituunt; ac die
 quadam è templo redeuntem vtrumque sustibus ita ma-
 ceperunt, vt Puialtus paulo post è vulnerũ dolore sit
 mortuus: Ignatius verò dies aliquot in lecto iacuerit.
 ad vix dum receptis viribus, nec alterius nece, nec suo
 dd
 malo

malo perterritus, ad instituta carnis officia redire
 cer. cumque eum vulgo monerent, ac per Deum obedi-
 rentur amici, ne denuo in capitis discessu eam. Quid
 Quid mihi optatius, inquit ille, quam pro Christo Do-
 mino, meisque proximis emori? Parisiis amicum
 pi cuiusdam sceminae consuetudine fracta impet-
 care conatus, cuius ille flagitij causa viciniam ad-
 tebat, non longè ab urbe positum, denique egressus
 minis & itinera dissimulanter explorans, domum
 consilium tale commentus est. Stagnans enim per
 viam qua transeundum erat illi de nocte in mensa
 uertens Ignatius, tempestate perfrigidata hinc inde
 collo tenus immergit: ibique salubres amicos
 insidias. nam ut appropinquantem asperat, deum
 carus ut ea res vtrique feliciter eueniret, deum
 te in aduersum intonuit voce: Quo, ego mihimet
 properas? non intelligis in quato verseris? neque
 ne intentum in te diuina iustitia gladium? Deo
 porro, perge nefariam istam explere libidinem. Ego
 hic tandiu tua causa macerabo, quoad videris
 meo malo auertam abs te. At ille subita voce
 atque ad Ignatij aspectum veluti deprehensus
 admiratusque caritatem viri, nec dubio amorem
 pro, retulit pedem, & in posterum Deo amantem
 ab illa pestifera familiaritate continuit. Ignatius
 Ignatij alumnus, praestanti vir ingenio, ingenio
 tute processus effecerat, ac deinde (quae huiusmodi
 litas est) labore victus, daemone sollicitante, con-
 ciebat fugam. quod ubi sensit Ignatius, variis
 retinendum hortationibus monuit (que uocantur
 bitis, eo denique descendit, ut pro discipulo
 tum triduum omni cibo potuque abstinere, post
 cum lacrymis ad superos tunderet, qua peccata
 temedio, languenti animo applicito, reliquias
 que errorem gemebundus agnouit. Parisiis
 pro genere vitæ cum laude perfrigit. Parisiis
 etum est, deposita pecunia fraudatus a comitibus
 ut ad sese alendum stipem emendicare deinde

magno studiorum detrimento; non modò iratus ami-
 co non est, verum etiam insigni beneficio rependit ini-
 uriam. Cum enim fraudator ille postea Hispaniam re-
 petens, graui morbo ex itinere implicitus, Rhotomagi
 substitisset (quæ vrbis tridui ferme iter distat Lutetia) in-
 grauescente valetudine paulatim ad omnium rerù ino-
 piam est redactus, cumque vt ignotus in alieno solo,
 spem nullâ subsidij cerneret, licet præterita meminisset,
 ac præclarè sibi esset conscius, quàm malè de Ignatio me-
 ritus fuisset; tamen tantam opinionem de eximia viri
 bonitate conceperat, vt non dubitauerit illum de suo ca-
 pi per litteras facere certiorè: & aliquid opis ab eo sup-
 pliciter petere. Tum Ignatius, quasi hereditas aliqua sibi
 obuenisset, sic alacer nulla interposita mora se in viam
 dedit; Deum pro amici salute etiam atq; etiam obsecrans;
 equinectiam (quod longè mirabilius est ad propitiandum
 illa uumen, iter illud totum pedibus nullo prorsus cibo
 potuque, ingenti celeritate confecit. Vrbem ingressus,
 conquisitum hominem amicissimè inuisit, affectum se-
 riuimemq; sedulo ministerio recreauit atque vbi mor-
 bo leuatus est, litteras ei commendatitias ad amicos in
 Hispaniam dedit; & mendicatio ab se viatico instructû
 manuum imposuit, cum ille simul pudore gaudioque
 coculatus, dexteram Ignatij tenens, Deum superosque o-
 mnes inuocaret ad gratiam illi pro se referendam, satis
 mirari non posset, senescente iam mundo, tantum
 pietatis exemplum in terris existere. Per idem studio-
 rum tempus, tametsi multum de spiritali functione re-
 ceperat, numquam tamen potuit se continere quomi-
 nis creptum ex literarijs occupationibus quotidie tē-
 ro aliquod in proximorum salute consumeret. itaque
 vniuersos discipulos ad virtutem ac pietatem ex occasione
 exortabat: & ex collatiua pecunia multorum suble-
 uabat inopiam, & ægrotos visendo recreandoque
 humanissimè solabatur. In ijs cum ad quemdam ad-
 uentum, graui & contagioso vlcere laborantem; & mi-
 serandi causa, vt sit, decumbentem subinde attrectu-
 ra discessu metus Ignatium subiit, ne ex co contactu

dd 2

dextis.

dextera pestilentiam contraxisset: quae saltem in
 licitaret hominem vehementius, ut neque de hoc
 caritatis officio in posterum auocaret: de qua
 de confestim in semetipsum exarsit: de qua
 dentidem inferens, increpuit vltro: Quod
 tam anxius es, quid vniuerso corpus tuum
 hac fortitudine & praesentem de qua
 ad eadem porro exsequenda pietatis opera
 tum atque hilarem praestitit. Atque hanc
 uandi consuetudinem non modo priuatis
 terrarum fuit, verum etiam Societati
 gentillimè tenuit. Nam è nostris vi
 bum inciderat, cuiuslibet esset ordinis,
 xi medicum imperabat, ac nihil profect
 quae is praescripisset, oppigneratis etiam
 si opus esset, lancibus, stragulisque, &
 li. Sanè, cum ex laicis adiutoribus quid
 etaretur febris: ad eumque refocilland
 bo opus esset, quidquid nūmulo
 os tres eam vnam in rem insumi iussit
 hisper obsonatori, nihilque praeterca
 alendos superesse dicenti: Atqui nos
 valemus: arido pane contenti esse
 languenti coemptum obsonium est
 bentes inuisebat subinde ipsemet, co
 quemque verbis planè diuinis atque
 operam, vt omni deposita sollicitudo
 se cura se suamque salutè, sine vlla
 Homines vel de se ipso priuatim, vel de
 niter bene meritos diligentissimè colu
 neq; viuos neq; mortuos grati ac me
 praetermisit. quippe non modo pro
 minum per se suosque precabatur
 viuerent, saepe domum veniebat
 demque adentes ad se quanquam
 cipiebat in primis hilariter: de que
 ac rebus praesertim Indicis, quarū
 bet delectationē, pergebat amicissimè

aque etiam, cum opus esset, quibus rebus poterat, benigne adiuuabat. Hieronymo quidem Arzio, Hispano doctori (quicum erater magna necessitudo) non modo gaudenter aegrotanti frequens adfuit ipse, sed etiam fidebus famulis destituto, probos & industrios e Societate vestros ministrandi gratia submisit. Andreas Lipomanus namque Venerus, quem Trinitatis Priorē appellabant, re non pietate minus, quam genere nobilis, Collegio nobiliorum hominū coostituendo Patavij, opimum sacerdotium eiusdem urbis addixerat, dimidia tantum parte vestigalium, sibi quoad viueret reseruata. At vero Ignatius, ne se vinci pateretur officio; parentibus interis eum vltro perpetuum sacerdotij administratorem declarauit; neque e vestigalibus attigit quidquam, nisi quod ab ipso Priore quotannis ad paucos e nostris alendos per elemosynam preberetur. quinetiam eius fratris filio pensionem decreuit annuam aureorum ad quadringentos: quam tamen bonus ille Prior nequaquam admisit. ac ceteros item, quorum beneficijs prouocatus esset, eximio quodam studio & obseruantia prosecutus est.

Mansuetudo eiusdem, & comitas.

Cap. V.

In omni fastu & moribus imperiosis vehementer abhorruit. vestigium in eorum contumaciae cerneret nullum. & quod difficillimum est, lenitatem ita cum grauitate miscebat, vt neque facilitas de auctoritate, neque seueritas quidquam de suauitate detraheret. Patris per iocundum inuitatus a nobili quodam, vellet ne tridiculis luteis (quibus in oblonga mensa per augustum fornicem, & circa pila traiecit) Ego vero ludam, inquit Ignatius. Quamquam qua sponcione, subiecit ille, qui pecunia careas? Ignatius: Hac sponcione, respondit, vt certo vti-dierum numero tibi deseruiam: verum tamen, arbitrio tuo, si vicris tu; meo, si superior ipse discessero.

dd 3

Cum

Cum ea conditio placuisset. Age sane in certamine
 cenditur. cumque nihil minus callem ignatum
 tus factum est, ut in singulos omnino interitus
 uaderet: subinde exclamante aduersario, qui
 qui Ignatium prouocasset: seq; diuini interitus
 fus agnoscere. Peracto deinde certamine, quoniam
 ab inanibus curis & occupationibus, in quibus
 abductum, è sponione, spiritualibus exercitiis
 diligenter excoluit: torpentemque serae desidia
 mum ipsius, ad salutarem Dei metum, ac
 cogitationem excitauit. Venetijs Patrum
 cum iter haberet, domestica, eaque admodum
 cerna ob inopiam indutus, Iacobo Laine, cuius
 rius quidam puer, qui à via non longè
 pascibat, conspectis eminus peregrinum, ad
 pente propius aduolat: habitusque
 permotus, defixis proaciter in Ignatium
 nos tollere, eidemque licentius capit
 Ignatius vultu placido substititit: et
 um comes: Quin, ait, acceleras gradum
 istius pueri petulantie subtrahis? Immo
 cur puerum oblata sibi præter spem hæc
 ne fraudem? Itaque consuito etiam diuini
 dem vestigijs: ac se curiosius intue
 affatim proteruo adolescentulo præbuit
 ex hoc qualicumque sui contemptu ac
 voluptatis, quam alij ex vulgi plausu
 tione percipiunt. Atque hunc mansuetum
 diligenter in omni vita seruauit: ac factis
 sis triginta, quibus Christum sequutus est
 pro suis ab eo fuisse non modo contumeliose
 sed ne appellatum quidem acerbis. Si quis
 roganti erat propior quam subenti. Aliqua
 ius causa, nihil erat necesse tempus oppo
 molles captare aditus: qualibet aditibus
 res melius haberet, siue detertius, prospere
 ueris in rebus, & accipiebat benignè
 finem vsque sine interpellatione audietu

quamuis infimæ sortis hominem stare coram se, nedū apertō capite pariebatur esse, nec modò ex destinato congressu, verum etiam ex occurſu fortuito, fratres ita lenis intuebatur oculis, vt vel ex hoc, infitam animo in omnes beniuolentiam satis ostenderet. Amicos præterea, tum domesticos, tum externos interdum ad prandium aut cœnam, siue, vt appellabat ipse, ad panitentiam inuitabat; nec repudiabat si quis vitro se offerret: quin etiam interuenientes cœnæ, vel in ipso iam exitu, nihilominus iubebat accubere, & frustula panis ipse carpendo, & simulanda appetentia, conuiuium consultò curabebat, quoad nouissimus quisque sine rubore aut sollicitudine, per otium absolueret. Si quis ab eo quidpiam, sibi alij sive peteret; vel dabat hilare, verbis etiam, quod aiunt, munus exornans; vel si abnueret, causas afferebat eiusmodi; vt ille sese contemptum nullo modo excusare posset. ac tanta ipsius erat in eo genere vel efficitas, vel suauitas, vt qui ad eum legati à quopiam uenerant, eum id quod volebant, minime impetrassent, legnarij rationibus interdum ita victi pacatique discederent, vt vitro ipsi mutata ratione, apud eos à quibus miserant, ipsius causam pertinacissimè tuerentur.

Gravitas eiusdem, & in custodia disciplina seueritas.

Cap. VI.



B hac porro comitate, quemadmodū austeritas, sic etiam leuitas omnis aberat & inaptæ. Ita enim compositus fuit moribus, vt neque manum, neque oculum membrum, neque aliquod sine causa & ratione mouerets. In statu, in essu, accubatione, sessione, decorum tenebat. Iam in loquendo fuit adeò consideratus & parcus, vt nullum planè verbum nisi consultò ac meditatò proferret. neque figuris vel amplificationibus utebatur, sed rei gestæ seriem, & rationum momenta sine superponebat. qua simplicitate plus valebat in persuadendo, quàm alij calamistris & lenocinijs. De se ipso, deq; suis rebus, nisi necessitas cogeret, vel Dei gloria postu-

dd 4

postularet, nihil dicebat unquam. ab aliorum verbis
 factis dictisque exquirendis, nisi ad suam curam spectaret,
 omnino abstinebat. Confluenter etiam eos reprehende-
 re, qui de soluta Ecclesiae disciplina, deinde contra
 Principum moribus temere disputarent: quam reman-
 nem se fugasse dicebat consideratione eminenti verborum,
 & eorum quae tali tempore a semetipso proprie cogno-
 da forent. quae si pro se quisque reputaret, haud ita facile
 homines in aliorum vitam inquisituros. Desiderant
 inerat in eius sermone prouisio, tarditasque longo vi-
 parta, ut cum biliosus ac praeseruidus esset a modis. Atque
 totus ob id ipsum ac lentus haberetur à modis. Atque
 hi mores, cum admirabili vitae sanctitate coniuncti, in-
 credibile est, quatum illi conciliaent venerandos. mira
 ut quisque intus erat Ignatio, ita suspirantem ma-
 xime. Ludouicum quidem Confalium Lutetiam, qui
 domus Romanae minister aliquandiu vixit, magno so-
 rum vsu, magna prudentia virum, dicitur hunc
 accepimus; antequam cum Ignatio eorum regis
 praecare se se viique de illo existimare solent, qui
 tali Societati praesertat, ac verò, postquam ipse immen-
 ter vsus est; Societate magnificere cepit, quae de
 tali praeside ac moderatore donasset. Iacobus vero Lau-
 nes, qui proximus ab illo Societatis gubernaculo tenet,
 ceterique Patres, quamuis humanissime cum illis
 ageret, tamen eximiam viri virtutem inuenerunt
 tur, ut bene moratos vel parenti liberos, vel magis
 discipulos, ad stare diceret. Quod si quando quidam
 perraro fiebat) rei necessitate coactus, vixit
 seueriorem, & aliquem increparet asperius, cum
 pondusque verborum, ut contra ne hiscere quidam
 ret quisquam, idque praesertim in causa viri
 insignis apparuit, qui cum turbulenter esset, post
 diutius ferri oporteret; cumque eius animam
 blandis monitis praecipis nequequam
 tasset; ad extremum oratione conuersa, diuina
 tus iustitiam, ac ecclesiae irae minas in reuerentiam
 dorem spiritus praesertulit, ipsi ut pariter

dubio motu nutare & concuti viderentur. quo terrore percussis qui aderant, illico procumbentes, Dei pacē precibus ac votis exposcere, ipse verò qui accusabatur, exanimis ad pedes Ignatii sese cōfestim abiecit, ac supplex cōfusa voce, culpæ veniā petijt, seq; posthac in officio fore pollicitus est. Continebat autē in disciplina cū ceteros omnes, tum eos maximē qui vel insigni eruditione, vel generis nobilitate presterēt: quippe quorū dicta factave ad exemplum in omnes partes valeant plurimum. Otiū verò, vt omnium vitiorum fomitem ac seminarium, in primis oderat: itaque duos tresve rei familiaris adiutores, cū ad ianuam alieno tempore confabulantes; è superiore loco aspexisset, illico iussit acerrum lapidum in proximo sitam, in summam ædium contignationem sine cunctatione transferre. eisdē tertio post mense cū ibidem iterum otiantes animaduertisset, illam ipsam lapidum congeriem, vt in eundem locum referrent vnde asportauerant, imperavit: amicē insuper admonens, nihil in Dei famulatu periculosius esse desidia. Cū quendam in tradito sibi munere valde remissum atque oscitantem inuenisset; quæsiuit ex eo, cuiam in tali ministerio daret operā, Deo ne, an hominibus? cū ille se Deo que deseruire dixisset: Plecētis igitur, inquit Ignatius; nam in rebus humanis minus accuratē versanti, iure forsā ignouerit quispiam; at immortalī Deo ministrari negligenter, id verò nullo pacto ferendum est. Spectaculis publicis, quamuis alioqui licitis, vel etiam sacris, adesse nostros non ita facillē permittebat. quòd si qui, facta potestate, se ad ea conferrent; eos etiam atque etiam iubebat, sine vllō arrogantix seu leuitatis indicio modestiam ac submissionem tenere; cedere omnibus; & infimū semper locum (nisi aliter à circumstantibus cogentur) eligere. Cū è Romano ab se nuper instituto Collegio, adolescentes quosdam solutius in publico ambulantes vidisset, castigandos curauit palam, hortandosque graui oratione, vt quē haberent insitum animis pudorem ac verecundiam, eum externo item corporis habitu prefererent. & quoniam Apostolo teste spectaculum facti essent

fent omnibus, cauerent etiam atque etiam seque-
 canea locutione, curioso oculorum obuia, non in-
 dito gestu motuue corporis, quemquã offensus pro-
 fertim cum eo de genere toto, multa cum periculo
 cymisque conscripta pulcherrima ipse parua parua
 ante edidisset Nihil noui moris in Societatem induci
 intencio est passus: principijque vigilanter & ar-
 stitit: quippe qui exempli vim nosset, & rerum inuen-
 ta fallentia. Quosdam, qui ad vineam varilla salicem
 pila, laicum etiam saponem manus lauare, ad
 punè abire permisit. seditiosos vero, & aliter ad
 tractatores, & rerum nouarum cupidos, non da-
 sed omnia expertus, quæ ad reuocandam
 lem, & priore loco positã facere videretur, non
 fieret, ad extremum è Societate pellebat. non
 tempora carcerem compedesve in Societate
 duci permisit, negans, qui vinculis contrahitur,
 eosdem esse ad nostrum institutum idoneos, in
 stodia loco ianuam ostentare consueuerat. non
 aliquando, vt iusta de causa complures ad
 auctoratos vnã dimiserit. atque huiusmodi
 silentio prætereundum non est) è Societate
 nes, exitialem exitum sortiti sunt, satique
 inter symphoniam lasciuæ saltantes repetunt
 alios contracta rixa interfectos, alios denique
 rabilis lethi genere periisse. In puniendo
 batur in primis, vt noxa responderet animæ
 suo quisque vitio plecteretur: superuacua
 tio, ignauiam labore; honoris cupiditate
 ret. ac feruè animaduersionu Ignatij gen-
 culū humi describere, ex quo noxi ne
 rent: colloquijs certorū hominum nomina
 re; verberationes ad præfinitum temporis
 gere: & alia eiusmodi. Noxas aut leuiore
 intelligo: cuiusmodi in homines etiam
 ctionis cadunt: nam grauiore Ignatius
 fet. Solebat etiam fontibus, ad humile
 nio accumbentibus, obiurgatorem inducere

rumque conditionis hominem, sed ingeniosum & acré; qui cunctis audientibus, vitia reorum increparet, exprobraretque religionis annos, & negligentiam: idemque ceteros carptim nec opinantes repente perstringere; nimirum edomandæ superbix causa, mentisque è pigritia veterno excitandæ. Sed qui deliquerant, priusquam ex consuetudine punirentur, quam lenissimè operam dabat, vt suam ipsi culpam agnoscerent; atque vltro sibi met multam irrogarent: quæ tamen si grauior videretur, confessione contentus; ita moderabatur, vt multum sape de acerbitate minueret.

Eiusdem animi submissio, & quidnam de virtute Obedientia senserit. Cap. VII.



NEGABAT, suo quidem iudicio, quemquam probè intelligere quam vehementer in se quisque diuinæ bonitatis operationem impediat: quantave illius beneficia & dona per socordiam ignauiamque corrumpat. quo crimine sese accusabat in primis. atque de suis demissè & humiliter sentiebat, vt se mortuum omnium infimum, & opis diuinæ maximè egentem putaret: sibi que ceteros omnes ad virtutem pietatemque & exemplo & incitamento fateretur esse. Priuatè verò vitæ quanto desiderio teneretur, & initio declinuit in recusando magistratus; & deinde, cum vt redigeretur in ordinem, aliusque sibi succederet, omni ope conuenit. quòd tamen si consequutus non est, tamen obedientiæ studium quibuscunque rebus potuit, semper ostendit. Romano quidem Pontifici, cuius in verba præcipuo sacramento iurauerat, ita erat præsto, vt ad ipsius baculi adminiculo, pedibus quocumque opus esset, peregrinè proficisci, vel etiam nauigium ascendere planè exornatù, seque eodem Pontifice iubente, mari ventisque sine ulla dubitatione committere. Quem ipsius animum vir
qui-

quidam primarius cum haud satis probare, haec
 di re consilium prudentiamque requirere
 quidem, non obedientis, verum imperantis
 dicit Ignatius. Et sane cum in Societate
 hanc ceteris omnibus anteferet; tum
 tam contrarium dicebat esse, quam in
 & consilio examinando moram, vel potius
 negabatque obedientis nomine dignum
 re, qui legitimo superiori non cum volente
 quoque submitteret. Id enim demum esse
 mum holocaustum, cum omnes animi
 tim intelligentia & mens, quae summum
 tinent locum, in obsequium Christi coguntur
 inuiti ac dissentientes, actu exteriore
 positorum exsequerentur; hos inter vilissimas
 pia, vel pecudes potius numerandos aiebat.
 epistola ad socios Lusitanos in hanc sententiam
 (qua nihil ego quidem in eo genere videt
 qui accurate perlegerit, facile intelliget, quia
 tus tantum huic vni mentis & rationis obsequium
 dum putarit. Quinetiam in sermone quotidiana
 usurpare consueverat; qui ad superioris
 accommodationem; eos altero tantum pede
 septa versari. Neque verò eiusmodi praecipua
 tum explicabat ille, sed, quantum ei res & praecipua
 ret, etiam factis. Medico quidem, quos agros
 sto audientem praebat, ut eius monita praecipua
 ceret, ac quodammodo prudentiam penitentiam
 omnem suae salutis curam & sollicitudinem
 icisse videretur. Cum stomacho grauissimum
 aliquando, ex nimio videlicet hepatis calore
 ximus; adhibitus medicus, quo domus eo
 batur adolecente nec peritissimo; frigida
 stitutiōi causam illico tribuit. nec moram
 cogitare potuit ad corpus & praecordia calidiora
 scripsit. ac primum fenestras, foresque
 afflaret aurae obserari diligenter iussit;

tem multa sub veste continere sese; postremo quàm calidissimo cibatu, & exiguo mero, sed quàm austerissimo refici. quæ omnia Ignatius licet sibi, non leuibus argumentis, minimè accommodata sentiret, ac medicum ipsum nec litteratissimum, neque exercitatissimum sciret esse; tamen ne cum extremo quidem vitæ periculo, contra eius edicta nihil vquam essatus est. Aestas erat summa: calores, vt in Vibe maximè ingenti stromarum pondere premebatur Ignatius: manabat è membris omnibus tanta sudoris copia, vt culcitra ac vestes maderent; ac nihilominus ex præcepto se intra calida fomenta cohibebat: a grotus ardebat siti; nihil omnino poscebat: discruciebatur doloribus acerbissimis, nullam edebat vocem; si inquebatur animo interdum, neque tamen significabat; denique peruersa curatione cõ adductus est; vt cõvltimum sibi discrimen adesse intelligeret, Societatis administratione Patribus delegata, aditu cubiculi domesticos prohiberet omnes, vno excepto valetudinarij curatore: atque id demum exstitit signum, desperata iam valetudine, se ad vitæ exitum comparantis. Itaque Patres in re tam subita consilio habito, cum non deessent qui medici præsertim iunioris placita reprehenderent; Alexandrum Petronium, ætate proeecta virum, & medicæ artis laude præstantem, ex templo acciri iubent. Is vt inspicxit Ignatium, genusque & ordinem adhibite medicinæ cognouit; per summam indignationem vociferatur, hominem calore necatum esse: pandi confestim fenestras & ostia; leuari stragulis lectum; frigidæ haustus affertim dari æstuantem imperat: quæ res prioris medici incertiam planè coarguit, siquidem refrigeratio hepate, ventriculi tormina quæcueret; & obedientiæ meritis Pater auctus, pristinam insuper valetudinem breui recepit. Rursus, cum ieiunia cineralia, seu Quadragesimam quamuis affecto corpusculo perseveranter nihilominus obseruasset; ipsa denique feria quarta sanctioris hebdomadæ, febris correptus est; nec dubitavit idem Alexander, quoniam torum id ex imbecillitate nimia proveniret; quo circa pulli gallinacci esum ad vesperam illi præscripsit, abijecitque

que admodum incertus animi, vtrum Ignatius aliquo tempore iussa facturus esset. redit deinde postquam sollicitus, nū se refecit pullo. cum annuisset Ignatius: Fatebor, inquit Alexander, ingenue id quod est. Coplures non custodita solemnibus abstinentia, sublimis hoc triduo in morbum incidere. quibus ego cum accersitus, carniū cibati indixerim, vix agere que ad imperatū ut obtemperarent, propterea quod per hoc casibus vesci, nimis graue piaculum ducerem. tu contra, peracto iam pæne curriculo, ad ipsas metas non motu non recusasti desistere hoc ego, later, fieri muniti possū. Ad ea Ignatius serena fronte, que non tranquillitatem indicaret: Atqui obediendum est, iura multa in eam sententiam effatus est. quo responso iustificè delectatus Alexander, & sanctitatem vniuersitatisque suspiciens, totam rei gestam seriem iustitiam deinde narrauit. Atque ad sapientem hanc factamque stultitiam cœcæ, ut ipse appellabat, obediuntia, ut essent ad subita ac seria promptiores, in credentibus etiam in rebus erudiebat. Sacerdos qui dān, adu in pino, paratus ad sacrificium, & calicem tenens, carniuariario pedem efferret, per nuntium ab Ignatius quorem è propinquo obseruabat, repente iubetur ad proposito ornatu, pallium sumere prodeundi causa. Ille sine tergiversatione, ac palliatu Patri coadunatus paruit. Tum Ignatius quærit ex homine, in quo est, sus, in procinctu iam ad immolandum, subacta sacra deponere vestimenta, remque diuinam. Cum ille, se, ne tātulum quidem esse commemoraret: Atqui me, scito (inquit Ignatius) non quod sententia opus habeam, sed perichitan di tui obsequium id fecisse de industria. & sic habet, plus se sacrificando esse meritum, quam si id ipsum, ut dicitur, illicò peregris: nam & si altaris mysterium in Deum est, quanti profectò est: tamen, ut legimus, melior est obedientia quam victimam. Adam etiam, cum maximè confessione nobiscum exciperet, consultò vocari ad se iussit. cum

Myfterio mox affuturum dixiffet: accersit eum denuò: ac ipse nihilominus contentis rogatu hæsit paululum, ac venienti demum Ignatius: Ita ne verò iterum, inquit, euocandus es: Et grauioribus verbis accepit hominem: non quò illius tum quidem opera egerit: sed obseruantiam & agilitatem experiri voluerat. Sic enim aiebat: cupere se, quemadmodum cæteræ Deo dicatæ familiæ, ex instituto aliæ paupertatem, aliæ silentium, aliæ psalmodiam, aliæ denique aliud præcipuo studio colerent: sic in Societate nihil haberi prius aut potius alacritate amoreque parendi: & maxime proprium in signe nostrorū hominum esse Obedientiam; quippe quæ, diuo Gregorio teste, virtus vna, cæteras omnes animo virtutes inserat, inscrtasque custodiat. Hisce ergo artibus, & huiusmodi, subinde alumnos exercere consuevit: vt ad quamlibet præfecti vocem, aut significationem parati, vel inchoatam apicem in scribendo relinquerent: seque expeditos vbi opus esset, illicò sisterent.

Paupertas eius, & castimonia. Cap. VIII.

VOLUNTARIAM paupertatem (quam ille religionis murum appellabat) ad extremum vsque constantissimè coluit; nec modò ipse proprium habuit nihil, sed ne alios quidem, quàm uis genere nobiles, ac delicijs olim assuetos, quidquam habere permisit. Quinetiam quemquam è professa domo apud Germaniam, Romanumve Collegium nisi admodum rarò & nulla de causâ prohibuit vesci: quò nimirum, si opus esset, jurare verius posset, nihil omnino ad ipsam domum Collegiorū fructibus peruicisse. Pauperè autè spiritum sibi denique aiebat videri, qui erga ea quibus uteretur, sic esset affectus animo, vt instar statuæ cuiusdā videtur esse, quæ nullo pacto resistit recusare, quominò quis pretioso amictu & cornatu cōfestim exuatur. Cæcitas verò laudè Dei beneficio tantà adeptus est, vt ex quo die sese in beatæ Virginis fidè ac patrocinium cōtulit

voto:

voto: nullam, ut initio dictum est, deinde quoniam
 feruidus natura, carnis tyrannidem sentiens. In
 Societate nobilissimā hanc virtutem tantūmodo
 diri volebat, ut nihil omnino neque in dicitur
 factis lasciuum aut petulans appareret: ut quod
 posset, nostri caelestem vitam in terris agere, et
 corporis contagione seiuncti. Quinetiam in
 renum explicari (ni per purgatus esset) quoniam
 titimum Latinitatis auctorem, & Romae conuulsi
 cipem, vetuit nomina: im, quod eum videlicet
 recundum ac parum pudicum arbitrarerunt. In
 tur ea lectione puerorum animos imbui: ut non
 bus noceret, quam prodesset ingenijs. ex
 stimari potest, in ceteris rebus quam acer &
 stros pudicitiae fuerit.

Aequitas animi, & constantia eius

Cap. IX.



DVERSVS ea quae videntur
 contra omnes varietates quae
 santur, animo fuit semper
 nunquam vel à statu naturae
 dignitate discederet. Romae
 biles quosdam, ut solebat, de rebus diuini
 ageret, instituto iam sermone, trepidus ab
 us ei repente in aurem insusurrat, licet
 supellestem à creditoribus immisos,
 & euertere: vix ab eis impetratum
 dum ipse tota de re certior fieret. His
 Bene habet, inquit: & inchoatam disputationem
 bili tranquillitate animi absoluit. Quere
 cis quid subitae rei accidisset. Noster, inquit
 ad necessariam adificationem aere alieno
 praesentia soluendo non est. impatientes
 res ad auferenda pignora ministerium
 ij perturbare dicuntur omnia, sed me res
 garetur
 aucta
 lus, com
 annus
 nam a
 uci pa
 pare ad
 quāis e
 de clarus
 pes impr
 an castri
 popin
 ppa, vel
 zetri ni
 mas qu
 ue. Neq
 mendis,
 uctitate

nam strata si abstulerint, humi pro nostra paupertate
 cubabimus. vnum vereor, ne inter tumultum, cōmenta-
 rij de religione pereant, magna cura & labore confecti.
 hos ego sanè velim saluos: cetera negligo. Tum ij qui
 aderant, Patris patientiam admirati, facinus indignum
 exclamant; domum nostram aduolant, prædesque pro
 ignatio facti, satellitum proteruitatem magno cōitio
 cohibent. neque ea res cuiquam amicorum fraudi fuit:
 siquidem aureis ducentis ab Hispano doctore, cuius mo-
 do meminimus, Hieronymo Arzio, & quidem quid ac-
 cidisset ignaro, postera die submissis, nullo ipsorū incō-
 modo æs alienum est persolutum. Suscepta negotia in
 finem vsque perseveranter vrgebat; neque verò, quos si-
 bi socios expeditionū assumpserat, torpere patiebatur.
 Vbi necessarium iter, vel quid aliud grauioris momen-
 ti destinasset in diē certam, præsertim si postularet occa-
 sio, nulla vi tempestatis, aut alia quavis difficultate de-
 terrebat, quominus ad constitutum tempus cogitata
 perficeret. In adeundis principibus vitis, quod ille neces-
 sario & sæpe faciebat; cunctas aulae molestias, & indi-
 gnitatem, & aulicorū contumaciā deliciasque vorabat
 facientate mirabili. acciditque aliquando, vt aditu exclu-
 sus, commodā admissionem horas ipsas quatuordecim
 annus obsederit. Si quid, re bene perspecta, consiliarijs
 etiam adhibitis, decreuisset; haud ita facile se ab eo de-
 tineri patiebatur. Ad Ecclesiasticam disciplinam pro sua
 parte adiuuandam, statuerat ne quis ex alijs ordinibus,
 cuius eruditione, aut eloquentia, aut alia qualibet lau-
 de clarus, in Societatem admitteretur. quinetiam si quis
 pro imprudētiam irrepsisset, qui vel diem vnum in alie-
 nis castris fuisset, contra nitentibus interdum aduena-
 rum propinquis, amicisque gratiosis, remittebat ad pristina
 regna, vel si minus parceret, certè è Societate pellebat: ne
 ceteri nimirū ordines de nobis conqueri possent; aut So-
 cietas quasi quoddā perfugium desertoribus esse putare-
 tur. Neque minorem animi fortitudinem præstitit in ijs
 mendis, quos, probato ipsorum spiritu & vocatione, in
 Societatem adscripsisset. quorum constantia cum à
 cc paren-

parentibus (vi fit) per amplissimos eius vocat
 me interdum oppugnaretur; Ignatius, in quibus
 ram summo ipso Pontifice, suorum calum
 pes & gratiam, diuino fretus auxilio, sine
 ne metue, non solum defendit, sed etiam
 que principes etiam viros Iulius III Pontifex
 festiue admonerat, ne cum Ignatio conuulsi
 ni vellent e certamine victi discedere. Cum
 ne quis e nostris vel exsequiarum, vel laudum
 spiam omnino ministerij nomine peccati
 mosynam vllam acciperet, nedum cogit
 gem diligenter sancteque in omni vita
 commisit vnquam, vi fidem suam, in
 sacris, temere obligaret: vel (quod vitium
 specie pietatis quasi sum facere videretur
 illud insigne memorant. Grauius agere
 deuexa, idem Hieronymus Arzius, ad
 sa (fuit enim in colendis amicitijs dilige
 venisset Ignatius, hominemque benigne
 loquio recreare conatus esset: ille de
 tus, aureos ducentos ad piacularia sacra
 su dario inuolutos instruit Ignatio ob
 obfirmato animo reiecit Pater, quod
 periculo doctum, ab huiusmodi suscipi
 abstinere, neque plus oneris velle suscipi
 tum prestare cum fide posset: admirata
 niam & integritatem viri, eam ipsam
 post ad eundem sine vlla conditione
 Ignatius sponte complures hostias ad
 peccata decreuit: neque in officij & car
 vinci se ab laico passus est. Pacem & con
 officium & Dei gloria pateretur non
 verum etiam cum alienis omni cura
 semper; & cauit, ne, aut per se, aut per
 quemquam offenderet. Cum Martinus
 legio Romano annos aliquot magna
 excellenti vir ingenio doctrinaque
 proposuisset, in quibus erat caput de la

appellant, Conceptu beatae Virginis; licet ea de re Ignatius pro sua egregia in Deum & Virginem pietate minime dubitaret, tamen ne Fratres Dominicani, qui ad disputationem inuitabantur, id agrè ferrent, seque nominatim prouocari putarent, (contrariam enim sententiam auctore D. Thoma tuentur eorum plerique) eam thesem induci tollique omnino imperauit. Anno Christiani M. D. L. I. I. cum Societas in Hispania, DEO adiuuante, maiorem in modum crederet; grauiam in nostros crimina repente confecta ab iniquis, & Exercitiorum spiritualium praecipue liber in suspicionem apud sacros Inquisitores magno apparatu artificioque vocatus est. quo nuntio Romam allato, multi auctores Ignatio fuerunt, ut se suosque omni opertueretur; accusatorum calumnias & improbitatem in tanto praesertim suae existimationis ac famae periculo redargueret. At ille, conscientiae testimonio ac Dei bonitate subnixus, nihil extimuit, reque totam sine vilo tumultu magistratibus cognoscendam reliquit quorum opera, & veritas breui paruit omnibus, & ex eo tempore Societas in iisdem prouincijs frequentiores in dies habuit progressus. Nec minor anno insequente in nostros qui in Gallia versabantur, procella defauit. Siquidem graui ab aliquot illustribus Theologiae doctoribus, decreto proposito, vsque adeo lacerata actantiam in inuidiam adducta Societas est, ut eam non modo profanum vulgus, verum etiam concionatores ipsi quotidianis probris & conuitijs è superiore loco profunderent. Ei decreto criminibusque scripto resutandis cum se aliquot è nostris Ignatio paratos offerret; res indigna, minimeque toleranda cunctis videretur esse; verbis ex Euangelio desumptis Ignatius: Pacè, inquit do vobis: pacè meà relinquo vobis: neque certamè cù aduersarijs vilo pacto suscipi est passus, quod diceret, proculdubio fore, ut ipsa dies & nostrorum innocentià satis, probaret, & inimicorum cogitationes & consilia frangeret: id quò ita multo post, Dei beneficio est factum: nã & accusatio tota breui cõsensit, & ipsis criminationibus illustrata Societas radices in ijs regionibus egit altiores. Admirabilem

bilem verò facilitatem, vel potius animi alioquin Pa-
 tris ostendit Pater in acerbissimis vicini cuiusdam
 riji perferendis. namque is, ut nostros in proxima
 domum immigrasse cognouit; cum Ignatium
 ciosque, vralij muli, sine causa pessime osten-
 re valde latatus est, quòd vendendi sumas, quo-
 pe nostris valde opportunas, & conficienda pro-
 nia praelaram sibi occasionem oblatam parati. In-
 go, ut peregrinum ad conditiones quamlibet in-
 cogeret, varijs artibus patientiam hominis carere
 constituit. ac primùm in atrij cuiusdam mansueti-
 quod sinibus nostris contineri constabat, pòdum
 impudenter inuasit: neque tamen Ignatius carere
 dicio persecutus est. In id atrium deinde pater, & ali-
 demisit altitia; quæ obuertis in eam partem egressis
 stris molestissimo clangore diu nocturne caligine
 nequaquam exposulauit Ignatius. eadem, in
 rietes in eam partem luminis causa perforata, in
 summam contumeliam restitit ille: nihilominus
 uit Pater, atque ob id ipsum cæco aliquo anno
 nio est vsus. Cùm hæc maxime ageret vicinis, qui
 tiũ ac socios tota Vrbe instiuit criminari, de quibus
 quissimos & cupidissimos dicere, qui in alioquin
 contenti malè parata ingenti pecunia, domos in
 sam religionem occupatis, possessiones in
 re, seq; ipsum patrijs ædibus pane per vim erant
 tenderent. Quæ res cùm delata ad Ignatium
 modò sedato animo tulit, ut cætera, sed
 Dominũ deprecari pro aduersario cepit. Quod
 nique cùm ille diuturna importunitate non
 libet iniquum pretium perduxisset, & pater
 domus tandem esset coempta, ita ex ea migra-
 si mox æquanda solo esset, sic omnia inde
 res, fenestrarum obices, atq; adeo elaborata
 quid potuit, secum asportauerit. neque
 de re questus Ignatius est. neque tali homine
 mino mortalium villo ymquam nomine
 dit. Neque verò ab hominibus tantum, sed

sis pane temporibus, inuictum animum præstitit. siquidem nulla umquam vel domestica inopia, vel publica annonæ caritate adduci potuit, ut contra Christi consilium de castino sollicitus esset; aut, qui nomen Societatis profiterentur, modò ad institutum idonei forent, eos, quamquam ingenti pressus familia, repudiaret. Atque hoc, eò magis homines mirabantur, quòd illo ipso tempore viri locupletes ac principes, inopiæ metu, multos de domesticis conuictoribus non sine rubore dimitterent. Itaque cum ex Ignatio quidam de familiaribus pro amicitia sciscitaretur, quid ita alij diuites & pecuniosi, in tantis annonæ difficultatibus familiam sumptusque minuerent; contra ipse nullis vectigalibus, nullo certo reddito fultus, eamdem auget? Non satis attendis, inquit ille, quæ sit vis ac natura virtutis illius, quam in Theologicis virtutibus secundam Apostolus numerat; cui, certis & exploratis in rebus locus esse qui potest: spes enim, ut idem ait, que videtur, non est spes. nam quod quis videt, quid sperat? Neque verò timendum esse, ne qui aues celi pascit, & agri lilia splendidissimo vestit ornatu, quæ neque serunt, neque nent, neque in horrea congregant; idem operarijs in Ecclesiæ vinea nullo stipendio laborantibus, necessaria ad exigendam vitam alimenta deesse patiantur. Quod ille videlicet cum iam inde ab ipsa conversione multis documentis præclare didicisset; tum verò post suscepta Societatis gubernacula, magis magisque experiebatur in dies, quo in genere, ne sim longior, nonnulla subnectam. Cum in sumptus quotidianos aliquando esset opus præsentis pecunia; atque ad nescio quid cõmendandum Ioannes Cruceius rei domesticæ curator exisset, incerta etiam tum luce quidam ei repente sacculum auro plenum obtulit, ac nihil effatus, illic se se è conspectu proripuit. Ioannes verò, qua erat simplicitate, ut auri speciem vidit, illusionem ac prestigias diaboli suspicatus, in proximam ad eam beatæ Mariæ supra Mineruam sese recipiens, diuinam opem suppliciter implorauit. domum deinde regressus, pecuniam inspectâ, & forma & materia probam repperit: Deique clemenciam

tiam ac benignitatem admirans, in ea quae dicitur
 rat, sine cuiusquam damno vel molesta illi
 dem, cum in magnis rei familiaris angustiis
 risque in Laterano supplicasset; in eodem ad
 theatrum illi subito vir quidam ignotus
 in manum dedit, ac statim apparere debuit. Quae
 nes non tam laetitia quam horrore perfusa
 domum attulit. Ignatius vero gratias
 mino, sed talibus iam pridem affectus, non
 te commorus est. Rursus noctis pecunia
 tibus, quidam è Patribus dum nescio quibus
 cula tomento seruisque vilissimis plenis
 pinanti venit in manus charraecum in
 refertum ita nitidis atque micaatibus, ac
 ex officina prodirent: quo tam insperato
 senti egestati peropportune subuentum
 sub vespere, cum domi panes, vinum
 defecissent: postridie mane, praeter omnia
 nem, à nobili matrona vehes lignis onusta
 ea ligna dum in cella vinaria, ut fit, con
 domus patentem reliquit imprudens: re
 de, cum ad ocludendum accurrisset, re
 liquot frumenti, & vini cadus in ipso
 neque adhibita quantavis diligentia
 potuit, quis ea dona misisset. Haec
 modi subinde accidebant, quae politico
 aestimanti, friuola cuiquam fortasse
 certe & paternam in famulos, Deo
 tiam satis declarant; & Ignatius
 tem atque fiduciam ab omni
 titiae, vel temeritatis infamia
 vindicant.

Eiusdem ratio gubernandi. Cap. X.



N consilio capiendō, & rebus gerendis, cum Deum semper, ut dictum est, accurata supplicatione consuleret, tū verò (quod mirum fortasse cuiquam videatur) non pietatis gustum, sed rationis ductum præcipue sequebatur: ut non rationem spiritus dulcedo præter, sed dulcedinem ratio. Hoc enim aiebat vno maxime bellis homines antecellere, quod hi ratione utantur, illæ nequaquam. Idem ad exsequenda consilia, quoad fas esset, omnes artes & humana præsidia sic adhibebat, quasi omnem spem in ijs repositam haberet; rursus ita Deum orabat, & ex eo pendeat vno, ac si nihil omnino in rebus humanis opis aut perfugij collocaret. atque hoc pacto (quod longè optimum ac perfectissimū est) prudentiam cum pietate iungebat; ipsaque negotia tanquam onera paribus examinata ponderibus, quamuis difficili ac lubrico itinere ad optatos plerumque exitus perducebat. Ad consultandum autem, illud obseruabat in primis, ut in quaque re semper eius rei peritissimos adhiberet, qua communicatione ac lenitate nimirum assequeretur, ut & rationes iniret optimas, neque in arte sua se quisquam ab eo vel præteritum, vel contemptum, iure conqueri posset. Ac cæteris etiam in rebus, videbat etiam atque etiam, ut vniuscuiusque dignitatis, ætatis, ac meriti ratio haberetur. Petronius erat Pisaurensis, qui ante aliquot annos mortuus est, egregia pietate & virtute presbiter. is, cum tres minores natu germanos fratres ad Societatem suis adhortationibus perduxisset; eum semper Ignatius adolescentulis loco parentis ac præsidis voluit esse: neque de ijs grauius quidquam, nisi ex illius auctoritate ac sententia statui passus est. Ad officia vel negotia, quæ per se obire non posset, cum viuis principibus transigenda, viros eligebat, rerum usu ac dicendi copia præditos; atque ijs ita vel scripto, vel verbis mandata dabat, ut liberum ijs omnino relinqueret.

ret, cum in rem praesentem venissent, suo iocum
 ratu cuncta ex re, & ex tempore moderata, & lenique
 vesperam ad se redeunti cuiquam ex ijs, cum in gestu
 tionem ab eo reposceret, primum omnium dicitur
 bat) ex animi tui sententia: quae liberalitas hominis
 si causae proderat multum; & suorum illum de
 bat animos: & eosdem ad exequenda negotia paratos
 alacres promptosque reddebat. Anno post Christi
 MDLIII. cum ad res in Lusitania componenda
 chaelem Turrianum legaret, haud ita pridem in
 tem admissum; licet ei varias praecipiones a
 diderit consignata litteris; tamen cum probata
 ac prudentia viri, non modo permisi, ut cum in
 am peruenisset, suo arbitratu consilia rebus
 etiam permulta ei dedit folia pura, suo manu
 pho, quibus ille prout opus esset, quidquid
 scriberet, ac deinde obsignatas epistolas
 pediret, ipsius nomine redderet. atque hanc
 nem laxè cum procuratoribus ac nuntiis
 per magno cum emolumento reinuit. Quae
 factis inferioribus minimè malignè suū
 testatem impertire consueverat: cauebat
 ne, quae per eos agenda forent, usurparet
 quidquam omnino apud subiectos de illorum
 tate vel existimatione minuere. Verum
 xabat habenas, ut easdem adduceret, quos
 non inferiorum instituta, moresque & adm
 nus dissimulante inquireret. Exstat
 Praepositum provinciae Lusitaniae, in hanc
 » Prae cuius mihi partem hoc loco inserere
 » que verò Provincialis aut Generalis Praepo
 » est, inquit, minuta quaeque, ac temporaria
 » administrando sectari: sed cum ad persona
 » honestius, tum ad tranquillitatem animi
 » praefectis inferioribus delegate, & rei
 » ab eis deinde repetere. Equidem in meo
 » nere id ipsum sequor: atque huiusce
 » in dies fructum capio, quippe cum & labore

dine leuari me magnopere sentiam. ac tibi quoque valde sum auctor, vt curas & cogitationes tuas defigas in commodis & salute potissimum vniuersæ prouinciæ: & in rebus quidē singulis ordinandis ac disponendis, cū opus est, & ipse versere, & hominū tuo iudicio peritorū sententiā exquiras; cæterū ab iisdem rebus per te curandis trāsigen disque vt plurimum abstineas, sed instar excelsi cuiusdam motoris, orbis tibi subiunctos æquabiliter & cum grauitate ciete pergas: à quibus deinde, vt à proximis causis, propria cuiusque effecta proueniant: quòd si feceris, & plura, & magis tuo muneri conuenientia, sine tumultu ac trepidatione confeceris. Præterea illud est in hac ratione commodi, quòd si quid in agendo peccetur, eius peccati præstat in tuis administris, quam in te residere culpam: ac multo magis decet, quidquid ipsi deliquerint, corrigi abs te, quam si tu erraueris (quòd per se illè est singula curiosius persequenti) te ab inferioribus emendari. Quòd reliquum est, nobis Dominus IESVS CHRISTVS, ad ipsius voluntatem & clarè intelligendam, & ritè exsequendam pro sua benignitate lumen ac vires impertiat. Romæ xi. Kalend. Ianuarias MDLII. Hanc igitur Societatis gubernandæ regulam instinctu pianè diuino tenebat Ignatius, eamque in omnes partes plurimum aiebat valere. Primum, quòd inferiores præfecti, quò plus credi sibi, & quò liberalius tractari se vident, eò libentius, ne videlicet humanitate vincantur, vitio ipsi cum superiore communicent. deinde, quòd multo acrius ac studiosius versentur in opere: nam vt quicquid procuratione vigilantiam præstat, accedit, vt maior sit in dispiciendo ac statuendo claritas, maius auxiliū Dei, quippe sicut in rebus communibus, cum vniuersali præposito numen cæleste præcipuo fauore conspirat: sic in eorum proprijs cuiusque præfecti muneribus, suo quodam peculiari munere assistit: quorum si facultas & aucto-ritas à superioribus nimis arcè circumscribatur, & quæ per hosce tractanda sunt, illi suscipiant; primum ipsa infidentia odiosa est, & vt in alienis quodammodo re-

ce s

bus,

bus, continuo languescit industria. deinde per
 cupiditatem & ambitionem, peculiarem illi, de quo
 dictum est, diuinæ gratiæ quasi conuulsus amittitur.
 præterea, cum ad rem bene gerendam, & tactus
 & scientia necessario requirantur; scientia perquam
 inest ei, qui rem ipsam ex officio tractat, laborque labo-
 rectam oculis huic si minuatur, & suspensus, cau-
 sa non æquè bene cognita, rei transigenda se immittit
 ingenti prolixo malo potestas à cognitione longinquè
 atque hinc nimirum in omni cœtu suspiciones, discordias,
 rixæ, cum rectores & curatores non contenti
 mutere, alter in alterius partes inuadunt: perperam
 man confusionem tollitur discrimen officiorum, &
 ordo ille, quo nihil est in hac rerum vniuersitate
 tuis. Ad hæc, ubi is qui destinatus est quopum, tracta-
 ligatur præceptis, rarum est ut quidquam
 possit efficere. magna enim consilij pars est à
 & nouis quotidie casibus interdum ipsa
 cius immutatur: quibus in rebus dum religio
 tus animus hæret, dum fluctuat apud se, non
 ad absentes referre interim, irreparabili lege
 delictæ, occasionis præteruolat opportuna. Quæ
 præclare Ignatius nosset, cum suis adiutoribus
 toribusve, nisi si res aliter postularet, ea quæ
 tate utebatur. Itaque & in magnis & arduis
 actionibus voto respondebat euentus: & in
 regente concordia, is ordinum consensus, &
 ta vno eodemque spiritu ductuque agi videretur.
 uolentiam & caritatem suorum erga se, non
 bilitate, mansuetudine, cæterisque virtutibus
 iam industria quadam alebat: cauere
 mē, ne quid admitteret, cur eorum qui
 minus vel diligi, vel probari putaret. quod
 primū Generali Præposito seruauit, &
 ac deinde retinuit in sufficiens sibi, cum
 cario Generali: nec non in eligendis, qui
 tifici maximo, ut item supra dictum est,
 ipsius iussu, in Palatio adfuerent, quam

ad ipsorum Patrum consilium reiecit; ne certos ipse appellando, ceteros ad eiusmodi munera minus idoneos iudicasse videretur. Præterea, si quid pro imperio asperius exsequendum esset; eius invidiam ad inferiores administratos rejicere solitus est, ipsis videlicet non inuitis, communemque parentem pie ac religiose tuentibus. Qui hominibus cum potestate præfunt, hos cum alia fraudes & mala circumstant, tum illud in primis, de quo sanctus Bernardus ad Eugenium: Est item vitium, inquit, cuius si te immunem sentis, inter omnes qui cathedras ascenderunt, sedebis me iudice solitarijs, quia veraciter singulariterque leuasti te supra te, iuxta Prophetam. Facilitas credulitatis hæc est: cuius callidissimæ vulpecule, magnorum neminem comperi satis cauisse veritas. Ab hoc igitur scopulo, sicut à cæteris, magnopere Ignatius declinabat: quippe satis ad omnem animaduersionem ipsa varietate suorum temporum eruditus, ac delatoribus ita vnam aurem præbere consueuerat, ut semper alteram reo reseruaret absenti. Quin etiam accusatoris ipsius, inter dicendum, gestus, oculos, vultusque omnes attentè obseruabat: crebrisque ac minutis interrogationibus, veritatis eliciendæ gratia fatigabat hominem: totam deinde rem, si opus esset, per se & per idoneos viros omnibus vestigijs indagabat leniter ac sine tumultu: cauebatque non modò ne quemquam damnaret indicta causa, verùm etiam ut ne quid omnino præiudicati ad causæ cognitionem afferret. Illud etiam, in rebus præsertim grauioribus, obseruabat interdum, ut accusatorè iuberet sua manu scribere, quæ deferret: primùm quòd hominum naturam pronam esse ad maledicendum intelligeret, & stylum quàm linguam longè facilius contineri: tum etiam, ut si quod mendacium, ut sit, tempore procedente exstitisset, id, ipso delatoris chirographo teneri & coargui posset atque hoc temperamèto fieret, ut neque si quid grauius accidisset, ignoraret Ignatius, neque innocentes per calumniam aut per factionem circumueniri vel opprimi sineret. Idem omnes reipublicæ partes vigilanter curabat; neque mittebat

(14 quo

(in quo grauius à magistratibus fere peccare) ut dicitur
 vnam amplecteretur, desereret alteram. Verum tamen
 præcipua quadam fuit obseruatione in bonitate
 Societatem adscribendis, quam ille rem tantum monens
 ducebat esse, ut cum alioquin è custodia corporis eue-
 re quàm primùm optaret, hanc vnam ob causam in
 quot annos propagari sibi vitæ spatia cuperet, quod
 mirum tyrociniij formula ac disciplina, ad Secretaria-
 sum & institutum probè constituta foret. Tyrocinus
 ille non à naturali quâdam bonitate, vel potius pietate;
 sed à vigore magis ingenij, & rerum generalium
 adiumentis, legebat: negabatque, qui ad populi negotia
 factus non esset, eundem esse ad ministris Secretaria-
 doneum. Quòd si quis bardum quempiam ex hominibus
 obruderet, quòd ipsum utique è sæculi nauisq; dicitur
 ret euasurum; nihilominus recusabat legem, immo
 affirmans è Societate IESV dicendum esse, quod
 vnus, non etiam ad aliorum salutem, & actus. A
 ter posset incumbere. Quos autem ad probandum ab-
 miserat, eorum spiritum dabat operam ut eorum
 mis experimentis cognosceret penitus iniquitatem
 tum ad suauem quemdam sensum pietatis, quo
 ti omnia merentur; sed ad veras ac solidas virtutes
 diebat: ac præsertim (quod sæpe iam diximus) ad
 lius rei quamuis cæteroqui laudabilis amorem
 ad scopulum adhærescerent, sed ab omni alia
 te, vel etiam propensione soluti ac liberi, ex
 superiorum nutu ac voluntate penderent: occupati
 cerent abditos eorum sensus exquirere, vel
 sciscitari; vel quem, quibusve de causis, vel
 cæteros tollerent, aut etiam infra, suo arbitrio
 rent: sed illis omne iudicium & consilium
 tum; sibi simplicitatis & obsequij gloriam
 putarent: essentque proinde ad omnia quam
 & absurda & subira paratissimi. Omnes omnino
 monias perbenignè audiebat: ac solabatur res
 nullimis, atque etiam diligenter curabat, vna
 nis disciplina, & Præfectorum dignitate, vnaque

heret. Neque verò minori vigilantia & feueritate Præfectos ipsos quàm reliquos omnes in officio continerent; quietiam tanto plura maioraque ab illis, quàm ab his exigere solitus est, quanto superiores inferioribus, gradus & virtutum insignibus antecellunt. Idem, in respondendo agendoque, simplicitatem ita cum cautione coniunxit, ut satis apparet, alteram alteri non modò impedimento non esse, verùm etiam ornamento atque præsidio. Suspensa, vel ambigua, vel obscura verba, perplexum de industria incertumque sermonem; uti barbaras artes; & subdola mendacij tegumenta, fideique ac societatis humanæ perniciem, semper est detestatus: ac suo monstravit exemplo veritatis cultor eximius, quantum inter prudentiam & calliditatem intersit.

Eiusdem ratio proximos adiuuandi.

Cap. XI.



NIRAE fuit solertia in sollicitandis mortalibus, & à diaboli seruitute ad Christi Domini obsequium traducendis. ac quibus artibus dæmon ad animarum perniciem vitur, easdem ipse (quoad liceret, ac fas esset) ad hominum salutem ac beneficium transferbat. Voluntates ac naturas eorum quibus cum ageret, festinè odorari; ambitiosis splendida, auaris vilia, voluptuosis iucunda proponere; & suo, quod aiunt, hano vel esca quemque piscari. Iam in congressu, maxime Principum, id obseruabat in primis, ut sermonis iniuria illis daret, extrema reseruaret sibi: cauebatque ne de rebus etiam diuinis ineptè vel ad satietatem ac fastidium loqueretur. Tristem verò & horridam sapientiam (vtiq; postquam in lucem hominum prodijt) semper vitauit: cuius philosophiæ nomen ipsum, intelligeret, etiam si mortali tractetur, tamen satis odiosum esse per se; nihil in habitu suo, vel in genere vitæ, rarum aut notabile conuenienti voluit: ac semper sese, quibus rebus honestè ac religiosè

giosè potuit, ad communem consuetudinem referre
 davit; neque cōmisit, ut quod ipse non fecerat, in alio
 reprehendere putaretur: proflus, ut eius mores per
 fronte, vel eminus inveniendi, vnus aliquis copulo
 retur esse: verum quò propius illum inueniret, quo
 diutius ac familiarius vteretur: eò magis perfrater
 virtutesque viri, tanquam odorem ex affluente herba
 atque id ipsum est causa, cur nostris nullam in vultu
 ornatumve, religionis iniunxerit notam: sed quò
 in hominum cœtus & consuetudinem imparetur
 tempestiuus colloquijs vnumquemque ad vnam
 cumque gentium versarentur, quàm modestum
 gentis habitu iussit incedere: neq; vili dæe
 à sensu cōmuni vel ab humanitate abhorrentia
 de vituperabat moderatores animarū cœp
 demq; via, ac fermè q̄ ipsi tenuisens, cœ
 diam virtutis cōnarentur adducere, vel
 ad pietatem esset sua sponte propensus, formidat
 gendumque susciperent: sed ipse nimirum
 barbaros homines non dubitabat aggredi, sed
 lis quod dabatur acciperet: & quos ad cōsili
 prouehere non posset, certè ad præcepta
 nitebatur. atque vt bonus agricola nō tantum
 fructuosas arbores, sed etiam deprauatas, neque
 tiles colit: easque vel ad mīniculis enigi, vel
 dendo castigat, vel sub aliena latentibus mō
 aperit, vel telluris vitio laborantibus mō
 ille, rerum difficultate nequaquam exterruit, sed
 bat in primis quod ingenium qua ratione
 esset; iisdemque saepe morbis, pro vārietate
 diuersas modò, sed etiam contrarias inter
 adhibere cōsueuerat. Quòd si quem, omnia
 men è cœno peccatorum extrahere neque
 deo contrahebat animum, vel se argon
 oleum & operam perdidisset: sed cōtrecto
 fructu contentus, acquiescebat in alto
 uinæ cōsilio. De spiritu discretionis quam
 tiam habuit maximam) de que moderatam

multa præcepit egregiè: quæ quoniam exstant scripta
(quemadmodum initio diximus) nihil est quod à nobis
hoc loco ingerantur.

Vita eius quotidiana, & domestica.

Cap. XII.



SOCIETATI Præpositus, deuota
iam ætate; viuendi priuatim hanc ser-
mè normam tenebat. Manè, vt pri-
mum euigilasset, certum tempus da-
bat precatìoni, & contemplationi bo-
norum celestium: deinde, si sacrifi-
candum illi esset (quod munus prop-
ter summam animi attentionem, & corporis imbecilli-
tatem, sæpe intermittere cogebatur) sacro, sub vesperâ
pridie, ad Urbis consuetudinem ordinato, & accuratè
præcognito, rem diuinam faciebat: quæ recitanda fo-
renat, vel in priuato sacello, nemine præter administrum
adstante, contra morem Hispanicem elata pronun-
tians voce. vsque ad eo Ecclesiæ Romanæ ritus omnes
& ceremonias adamauerat. A psallendo, quamquam in-
uitus abstinerebat, quòd ei propter vim lacrymarum, &
frequentem ecstasim qua corpus mirè affligebatur, eius-
modi officio summus Pontifex nominatim interdixe-
rat. A sacro, si cuius negotij causa proeundum esset,
comite vno prodibat: si minus, admittendis audiendis-
que vel domesticis vel externis operam dabat, serena pa-
tisque semper, vt diximus, fronte: minimè suspiciosus il-
le quidem, aut timidus; ac tamen apprimè circumspe-
ctus ac prouidus: vt illi non facile quisquam posset im-
ponere. Actiones autem omnes, è diui Basilij præcepto
condiebat ratiæ precatìonis sale: seque ipsum, vt dictū
est, exercebat subinde, ne quid labis ex quotidiano mor-
taliū rerum vsu contraheret. A prandio, post gratia-
rum actionem, remissionis causa, de rebus haud ita se-
rijs molestiue sermones habebat iucundos; qui tamè, vt
plurimum, ad agendi & gubernandi scientiam facerent.

Inde

Inde vel actibus publicis, vel subscriptionibus
 epistolarum, tempus dabat. ac multa cum, proce-
 geret, sua manu exarabat ipse. tum, si bene appeteret,
 fuorum acta recognoscebat. à cena vero, subsequens
 diei negotia disponebat; accessitque, admodum pro-
 curatoribus, sua cuique separatim dabat mandata.
 de cum eo quem sibi à secretis elegerat, per quam ego
 bat: eo demisso, ad multam noctem solum in
 innixus baculo, maiorem in modum attentis
 que apud se: postremo, quod supererat tempus, a
 rixæ tribuebat quieti: id erat spatium huiusmodi
 quattuor. Cubiculo vsus est per angustum ac
 cuius formam nec successores quidem ad huc
 utputo, causâ mutarunt. cibi potulque sunt
 ut gustatum funditus perdidisse videretur: in
 do pauculis vesceretur castaneis, quibus pau-
 puer olim assueuerat. nulli unquam ferre
 famelicus ac ieiunus, artifice: nullum edulium
 ti genus cuiquam indixit: nihil unquam in
 est questus: licet per adiutorum inscitiam
 cibaria malè costâ conditaque: vinum etiam
 aut acidum præberetur. nihil denique sibi
 ni voluit unquam: & grauius administrare
 puniit, quod vix racemum vini sibi præ-
 tulisset. quæ sanè peritus rerum æstimare
 uia duxerit, si hominis vel artem ipsam, cui
 tur, vel infirmitatem valeudinis plura imper-
 denique summam inter suos potestatem & a
 vt ita dicam, suo arbitratu viuendi, confidat.
 tias in victu cultuque dilexit: sed faciles, &
 exquisitas; cuiusmodi & viatorem, & Chri-
 decent: placuitque ei semper, ad alliciendo
 homines, vt dictum est, non incompta frog-
 Ignatio quidem (quod me non fugit) alia
 ta narratur: verum singula persequi necesse
 tum ad viri mores virtutemque intelligend
 ea libauimus.

INTER ipsam Societatis administra-
tionem, cui potissimum inserviebat, nõ
exiguam partem curarum alijs quoque
rebus impertij, atque ijs maxime, quæ
ad salutem & commodum populi, atque
ad splendorem ac dignitatem sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ pertinerent. De curan-
dis ægrotis, & pœnitentiæ sacramento, Innocentij ter-
tij Papæ lex est: Aegrotos nisi peccata ritè confessos,
à prima inspectione medici neve adeunto, neve curan-
to. Ea lex cum ipsa desuetudine propemodum antiqua-
ta esset, perfecit Ignatius ut salutaris illa consuetudo,
longo intervallo reuocaretur; visendi tamen spatio in
alteram vsque vicem extracto: qua moderatione videli-
cet, simul & publicæ existimationi, & singulorum ani-
mis corporibusque consultum est. Mulierculas à mari-
tis cum pudicitia capitisve periculo dissidentes, matro-
nis ditioribus in officio continendas ac sustentandas di-
videre consueverat: sed cum creveret numerus; ne cui
gravior esset impensa, locum ijsdem recipiendis a len-
disque publicè parare constituit; suumque consilium
impertijt primoribus civitatis, quibus rem ita proban-
tibus, ut nemo tamen se profiteri vellet tam gloriosi o-
peris principem, hanc rationem Ignatius injijt rei ad exi-
tum perducendæ. Ex area templi nostri Petrus Codatius
procurator lapides ingentes effoderat, cuiusmodi multi-
tudo veteribus continentur, hos igitur lapides, in mag-
na rei familiaris inopia vendi, & summam ex ijs confici-
entem ad opus inchoandum primus in medio posuisset,
tantum reliquis ardorem iniecit (instita mortalibus na-
tura propere sequendi quæ inchoare piguit) ut ex vo-
luntaria collatione institutum sit cœnobium, quo eius-
generis fœminæ sese reciperent, ibique securæ tandem
asciscerent, quoad compositis controuersijs in gra-
tiana

tiam cum maritis redirent: atque idcirco exorbire
 supra diximus) Male nuptiarum vulgo appellatur
 Ad eius autem loci custodiam atque administrationem
 Ignatius piorum hominum sodalitates instituit
 denti sane consilio. Etenim in comunem reuer-
 tentus, ne vno dumtaxat munere implicari
 vt quodque opus absoluerat, confestim in opera
 curatione certis atque idoneis hominibus
 ipse animum & cogitationem ad alia docere
 lia transferebat. Parthenone etiam sancti Catharinae
 Funarijs vel à Rosa cognome est, Ignatius
 quo in Parthenone puella forma elegantissima
 citia periclitaretur ob angustias rei familiaris
 praefectum diligentia conquisit, istam enim
 potestate, si res exigat, è complexa potestate
 hodie ad centum & quinquaginta
 Etimonialem foeminarum disciplina, prope
 impensa educantur: eademque simul
 est, vel perpetuae religioni & castitati
 crant, vel idoneis viris dantur nupti
 dibus persoluta. Nō minus laudabile
 plurimi bonae interdū indolis pueri
 be plena peregrinis & aduenis, defirm
 bus, miserandum in modū per plateas
 nudi & egentes errarent; vtriusque
 luti, eodem Ignatio suadente, prouidit
 tempore duabus in aedibus, hoc est
 quiro, & sanctorum quattuor Coronarum
 seorsum ac foeminae, & gratis aluntur
 Christianae fidei, ac partim litteris, partim
 cessarijs ad vsum reipublicae artibus
 buuntur. Vtriusque autem sexus
 numerus capitum amplius ducentorum
 praeter domesticas exercitationes,
 prosequenda psallentes & candidati
 adoleuerint, vel maritantur, vel in
 num collegia sese conferunt. Quosdam
 lim in patria sua perfecerat, idiplum

litus est: ut ulcerosi ac mendici per compita miserè qui-
 rantes, vnum in locum coacti, publica impensa ex cen-
 su & collationibus alerentur. eamque rem ingenti ci-
 uitatis approbatione ad exitum perduxisset, ni pauci
 potentes nescio quo spiritu impulsì, huic tam præcla-
 re aetioni obstitissent. Ad hæc, è quibuslibet Hebræo-
 rum si cuiquam Euangelij lumen affulserat, hunc
 hospicio confestim acceptum Ignatius pro sua tenui-
 tate liberaliter ac benignè tractabat, quoad Christianis
 præceptionibus eruditus baptismatis fonte renascere-
 tur, neque à procurandis neophytorum commodis
 ante destitit, quàm ex auctoritate summi Pontificis
 edes paratæ sunt, quas Catechumenorum appellant:
 quibus in ædibus hodie masculos seorsum ac fœmi-
 nas, cum aliorum tum præcipuè Gregorij XII I.
 Pontificis maximi munificentiâ largè sustentat. at-
 que etiam (quod expressius caritatis argumentum est)
 baptizati ex eo loco non ante mittuntur, quàm aut
 litterarum præsidio quas interim edocentur, aut artis
 cuiuspiam, necessaria sibi in reliquam vitam adiu-
 menta parauerint. quo pietatis officio multi ex eadem
 sedis permoti, magno bonorum gaudio, sese quotan-
 tis ad Christum adiungunt. Illud verò optimum, quòd
 ad Catholicæ fidei reliquias in Septentrionali plaga fo-
 undas, augendasque, auctore atque adiutore in primis
 Ioanne Morono Cardinali amplissimo, Seminariũ cle-
 ricorum in Vrbe condidit, dato negotio nostris homi-
 nibus, qui conquestos bonæ indolis adolescentes Romæ
 in istis regionibus mitterent. atq; id Seminarium, siue
 collegium Germanicum, vt appellant, acerbissimis dein
 & tempestatibus, ingenti labore ac perseverantia tu-
 tus Ignatius est; præstantissimis è rota Societate do-
 ctoribus ad eam iuuentutem & litteris & moribus insti-
 tutionem adhibitis. quòd opus & Ecclesiæ Romanæ or-
 namento, & Germaniæ magno adiumento & fuisse, &
 hodie vel maximè constat, cum in eius parte colla-
 tionem & amplificationem, idem Gregorius
 pro sua præcipua in eas nationes clementia & vo-
 lunt.

452 **IGNATII VITAE** ritaque
 luntate vehementer incubuit. Nec operam
 sed cæterarum quoque gentium quos, in
 Ignatius, pijs ac liberalibus ratione, rati,
 vnam expeditissimam emendandi que eos
 nem ducebat esse) per se suosque dece rem
 no suscepit: atque ob id ipsum, ab
 infimi ac summi gratis erudirentur, nonem
 sed etiam toto pæne terrarum orbe conuen
 adhibita cura, vt ne quid professores manez
 cutum & plausibile afferrent: peregrin filiarem
 tis, nedum ab orthodoxa fide abhorrens, M
 gulis quaestronibus celebratima Lulli
 ma doctorum placita sequebantur.

Quadam de Ignatio mira. C. III.



PRAETER ea que prezatione
 bris Ignatio diuina de lique
 mus, nō pauca de specta
 prædicantur: quoniam conferant
 hoc loco exponere scilicet
 conuersione, Hiero erant, h
 dum Barcinone chalo. d
 dum or

stat, interea diuinam rem, sacras crez Ign
 gionis officia quā accuratissime & exli
 Accedit autem aliquando, vt cum alos, ve
 Dei audiret: conspicata hominem hato ce
 peregrini habitu fœci plebis immo rum e
 sit eius caput ac faciem eximio mino
 dentem, idque tanta sua cum mag
 quam inuita ac repugnans stant h
 eo aspectu oculos nulla ratione ecinon
 concione dimissa, nihil ei fuit pallitu
 ti permissu, peregrinum per pigit C
 conquisitum hospitio acciperet. quedico
 percunctantibus illis, quis aut cos, co
 Hierosolymam dixit, neque de mple, v
 didit: verum enim uero sermonem pore, e
 stituens, omnes qui aderant, calesti

ritiaque perfudit. Quare vehementius etiam permou-
 operam dedere, ut nobilis quidam vir, ipsorum propin-
 quus, in Italiam traiecturus, unâ cum Ignatio cõscende-
 ret, rati, nauigiũ vtrique tali vectore perire non posse; ne-
 que eos fefellerit opinio: siquidem alia nauis, cum eodem
 tẽpe tempore vela fecisset, non longè à portu vi tempe-
 statis absorpta est; at verò qua Ignatius vehebatur, ce-
 limo cursu Caietam incolumis tenuit. post reuer-
 sionem verò, dũ Barcinone, vt initio dictum est, Gram-
 maticæ rudimentis operam dar, res accidit ad viri san-
 citatem illustrandam haud leuis momenti. In parocchia
 vocatur MARIÆ, cui à Mari cognomen est, ad plate-
 am Lullianam, Lysiani duo fratres de patrimonio diu-
 ites litigauerant. Ac deniq; à iudicibus lata sententiã, is
 cui causã ceciderat, præ nimio dolore ad vltimam de-
 precessionem redactus, impulsu dæmonis è cubiculi tra-
 iectus se suspendit: ea re cognita vicini ad tetrum il-
 lud spectaculum confluunt, mirantes hominis facinus,
 tolerantes insaniam. Id simulatque Ignatius audiuit,
 in festum aduolat, pendente ex infelici tigillo restem
 percipit, hominem vel cadauer potius colloari iubet in
 medio. deinde seorsum nixus genibus pro salute ipsius
 Deum orare non sine lacrymis institit. Res mira. depre-
 cante Ignatio, cunctis qui aderant in lectulum obuer-
 titur, & expectatione suspensis, miser ille repente sustulit
 oculos, vocisque vsum cætenus dũtaxat recepit, quoad
 iurato celeriter in id sacerdoti peccata ritè cõfessus, ac
 munus expiatus, animam è Tartari faucibus creptam
 sermone reddidit. cuius rei fama totam urbem, finesque
 circum magnam cum omnium admiratione peruasit; & su-
 perant hodie, qui meminerint: à quibus ego id ipsum
 sermone diligenter quæsiui. Ac multo post, Romæ,
 constituta iam Societate aliud non minus mirũ Ignatio
 contigit. Cũ Alexãdro Petronio, cuius ante meminim⁹,
 Medico & philosopho insigni, magnum vsum amici-
 tiæ contraxerat. Ad eum ægrotum aliquando vicis-
 sim ipse, visendi causã cum adisset, quamq; alieno tum
 tẽpore, tamen pro familiaritate à domesticis introdu-
 ctus,

stus, oclulis fenestris in lectulo quietem inuenit
 ex tenebris ratus hominem sopori seclē dēsse, inspec-
 vestigio tacitus adrepens, puluino sensim abscul-
 hilominus Alexāder ē somno excitatus, & repente
 citatem vxorē inclamans: Quis nouus hūc spūcū
 tanta, inquit, lux cubiculum complet? At illa lin-
 id quod erat, vnum Ignatium introisse respondit. Tūc
 Alexander, homo grauis & prudens, non dubitans
 mento viri sanctitatem interpretatus, ex eo die
 tamquam humano fastigio celliorem, magis
 suspexit: totamque deinde rem ipse miris
 posuit. Parisijs, Michael quidam Hispanus, per
 deinde falsae criminatiōis ministrū in Parisijs
 ximus, impatienter ferens patronum suum
 Xauerium ē medio honorum cursu ad hunc
 tatis Christianae traductum fuisse, ita par-
 utpote eius rei auctorem, interficere omnino
 cumque in hospitium ipsius vltro intra-
 gladio scalas furibundus ascenderet, diu-
 ce perterritus: Quō tendis infelix? retulit
 rem conscientia victus postmodū ipse
 no à virginis partu M. D. L. IV. Rodulphus
 lis opera, Societatis collegiū ad Laurentium
 stitutum est; acciditque, vt domus nocte
 attributa, lemurū terroribus, & fauorū
 dum esset infesta. cumque, noctu praesentem
 modō illi detractis ē cubiculi stragulis, vt
 dā cachinno excitati per tenebras
 eam pestem auertendam multa nequiqua
 nique per epistolam ad sacrificia & precatō-
 quā ad sacram anchoram cōmuni confes-
 Ille re cognita, Deū atteatē precatus, retulit
 no essent animo, Diuino presidio freti (quod
 cerat ipse non semel) dāmonū terribilibus
 cerent. Mirum dictū, recitatis literis, om-
 ea molestia spectrisque non modo in praesentem
 iam in posterum liberati sunt. Cum legatū
 corpus exequiarum causa iaceret in fatis

quædam Romana, filiam stumis iamdiu laborantem, quam arte nulla medici sanare valuerant, ad osculandas mortui manus admouere vehementer oprabat, certam ex eo contactu, filia valetudinem sibi pollicita: sed cum præ turba, impetu sæpe capto puella numquam ad feretrum accedere potuisset, denique mater, quippe quam filia caritas valentior audaciorq; reddebat, non ante destitit, quam ex Ignatii vestimentis frustulum adæpta est. id frustulum virginis collo simul atque alligatum; velut præsentis numinis ope morbus enauit: cuius miraculi rumor cunctis, ut par est, admirantibus longe lateq; manauit. Ac ne prophetia quidem insigni dono caruisse putandus Ignatius est, siquidem aliqua partim abdita aperuit; partim longè à cõspectu remota mōstrauit; partim etiam multo post futura, sine vlllo errore prædixit. In ijs Barcinone Ignatium maximè coluere, ac precipuum ex eius consuetudine & monitis fructum utilitatemq; cepere, vidua quædam fuit nomine Agnes, & Paschala familia. hæc cum cætera caritate Ignatium adiuuit, eiusque sustentauit inopiam, tum Parisios proficentem, ad vsque templum S. Andrea tria millia ab inopassuum, officij causa prosecuta est vnà cum Ioãnnis filio, optima spe summæ virtutis ac pietatis adolefcens. Hunc in digressu cum oscularetur Ignatius, eique præcepta in reliquam vitam paterna daret: Cur, inquit, cum alij abs te exculti, tuisque monitis incitati, vel CHRISTI consilia sint sequuti, vel certè in virtute magnos progressus effecerint, me vnum, parens optima, rudem informemque destituis? quid misero mihi te sperante futurum est? Atqui bono animo esto fili, respondit Ignatius, nequaquam tibi deerit exercendæ pietatis, deque DEO bene merendi materies. nam ubi adoleueris, vxorem duces, multisque incommodis afflictaberis, quæ te solui delicijs, & in auxilio diuino implorando torpere minimè patientur. Atque absuit dicto fides. siquidem post aliquot annos contracto matrimonio multos suscepit liberos; cum hæc haud ita diues esset, debitorum fraude quibus non

exiguam pecuniæ summam crediderat, reseruit
 naufragium fecit, hodieque confecta vixit
 seque familiamq; suam quotidianis laboribus
 stentat. Eius deinde Agnetis mortem Barrore
 simè obitam, Romæ Dei monitu præsentè legatus
 litteræ Antonij Araozij qui morienti vidua
 hil ei super illa re noui postmodum attulit
 haud ita pridem in Societate versatus, cum
 sibi munere tanta molestia afficeretur, videret
 pere vix posset, ac de repetendo sæculo cogit
 tius rem diuinitus odoratus, adolefcentem
 pestè è lectulo vocari ad se iussit, alioqui
 sitatibus mirum in modum parere solita
 mo valdè perturbato venisset; ficta personam
 eodem Ignatius, si quis hac vel illa tentam
 tur, quidnam ei consilij daturus esset?
 mocinationem omnes illi obstupescenti
 nimi recessus ac latebras patefecit simul,
 nes admirabili dexteritate sedauit. eodem
 officio erga alios quoq; multos pari per
 functus est, qui cum suis morbos propter
 perire non possent, vltro ijs ipse met ante
 genus ægritudinis, & causas detegebat.
 & Laine comitibus, dum ex voto finem
 exspectat, cæteris item Patribus ob id
 tione dispersis, repente affertur, Simonem
 Bassani, grauissima febre correptum, in
 vitæ discrimine, quo nuntio percussus
 se quoque febricula teneretur, tamen
 cobi Lainis qui grauius laborabat, cura
 demandata, seque Fabro se pedes in
 que die passuum octodecim fere millia
 dem celeritate, vt præcedentem vix
 fet. Cumque ex itinere, de Simone sollicit
 sa paululum è semita diuertisset, supplicat
 sensit auditas preces: atque ad Fabrum
 affirmauit, Simonem è morbo cuasurum
 venit, arctè complexus hominem læta

certam sanitatem expectare iussit. Nec sanè frustra: quandoquidem Simon paulo post, contra omnium opinionem pristinae valetudini redditus est: atque id beneficiū hodieque secundum Deum Ignatio sese acceptum referre testatur. Haud longè à Bassani mœnibus loco edito templum cernitur beati Martyris Viti, ex quo in subiectam conuallem despectus est cum cætero cultu vilem, tum crebris aquarum è Medoæo amne deriuationibus. Id templum eo tempore tuebatur solitarius quidam, Antonius nomine, vir doctrinarum expertus & idiota quidem ille, verum tamen seuerus, & grauis, & ipso totius corporis atque oris habitu venerabilis: ac proinde apud illas gentes magna virtutis & sanctitatis opinione. Is Ignatium nihil insigne præferentem, elato supercilio (vt ipse postea fatebatur) contemnere apud se cepit, ac paruifacere; quoad intentius aliquando supplicanti demōstrare dignatus est Dominus, qui vir & quātus esset Ignatius, quamque multorum adiumento & saluti diuina prouidentia destinatus, ex quo suam ille temeritatem dolenter accusans, Ignatium studiosè deinceps colere atque obseruare instituit. Per eosdem fortè dies quidam ex Ignatij socijs, partim anachorita consuetudine, partim etiam ipsius loci amenitate captus, ita cogitare cepit apud se; Hæc, Ignatij comites, vexatis tanto labore, tanta rerum omnium difficultate corporibus, de animorum insuper salute periclitamur. raro, quam extulimus domo, mentem spiritumque referimus: nihil pulueris sordiumque campestri hoc opere exercitatione colligimus. ac cæteris quidem maior forsā gratiæ diuinæ fiducia, plus virium fuerit ad obuia quæque superanda: mihi verò meæ infirmitatis præclare cōsilio, nonne conducat, procul negotijs tumultibusque caelestem in terris vitam vnà cum hoc sancto eremi cultore transigere? & abiectis multiplicibus curis vni Deo vacare? Hæc apud se identidem reputanti, occurfabant ex altera parte Ignatij caritas, dulcedo sociorum, cepta communia, datæ dexteræ, & deserendi nefas. Eiusmodi cogitationum ætibus cum aliquandiu fluctuasset; de-

nique consultandi causa ad anachoritam ipsem adire
 constituit. sed nequaquam cessit illi res è leuonia. quap
 pe vixdū extra oppidū extulerat pedem, cum ei in loc
 etrū est obiectū, armatus vir, trucibus oculis, in ho
 dio minitans. Exterruit primò ea species hominem. sed
 impetu capto cum nihilominus pergeret; irruens ille
 furens in obuium irruere visus. Tum vero perterritus
 haud dubiè terga dat, ac sine respectu in oppidū salutem
 mirantibus incolis quòd tam effusè fugientē alperit,
 nemine persequente. At ille à præcipiti cursu non
 destitit, quàm in ipsius Ignatij diuersorium sese cōstituit
 na trepidatione coniecit. Cui renidens Pater (quod postea
 pe rem Deo reuelante cognorat) Siccine titubasti? quare
 Modicæ fidei, quare dubitasti? Qua ille interrogatus,
 & in præsentia valde compunctus, & in posterum ad
 instituto deficeret, magnopere confirmatus est. Cuius
 annes Codurius, è primis Patribus vnus, è quo magis
 in vltimū vitæ periculum esset adductus: ad amicum
 pro socij salute faciendam Ignatius eodem festinus in
 Monte aureo petijt: cuius & loci, & Apostoli, vltimū
 ximus, præcipua quadā religione tenebatur. cum in
 dium fere peruenisset pontem Ianiculensem, quod
 pons hodie dicitur; sublatis intentisque repositis
 oculis, retulit pedem attonito similis; ac demum
 sus ad comitem (is erat Baptista Viola Parmensis) hanc
 hæc ipsa cognoui) Dominum redeamus, inquit. Colo
 rius noster migravit è corpore. Crediens est legatus
 illo stupore, & siderum intuitu, & repente reuertens
 vt olim Hozij, sic tum Codurij animam vultu
 intrantem: licet iustis fortasè de causis de hoc
 rit, quòd iustas item ob causas de hoc
 & id ipsum alius aspexisse ferebatur, & ex hoc
 tionem compertum est, eo ipso temporis momento
 durium exspirasse: & alioqui non fuit, cui amicum
 ri cognito excessu, domum extemplo reuertens, &
 ad piaculare sacrum eius causa de more faciem
 etā pergere omitteret. Id autem accidit anno
 ginis partum M. D. XLI, quarto Kalend.

bris. Eodem fere loco deinde quiddam aliud accidit non abfimile. Cum Stephanus Barocius Nouocomensis, qui viuit adhuc, periculoso morbo implicitus teneretur, & cunctis de illius vita sollicitis, Ignatius pro viri valetudine in eadem illa quam diximus a de sancti Petri in Monte aureo perlitasset in reditu comitem lato vultu compellans (is fuit Petrus Ribadeneria Toletanus, qui hæc ipsa mandauit litteris) non moriturum ex eo quidem morbo Stephanum constanter asseueravit, nec vana fuit prædictio : siquidem haud ita multo post, ægrotus non sine magna omnium admiratione conualluit. Cum Patavij nostris ad gymnasium & reliqua Societatis munera, sanctæ Mariæ Magdalenaæ templum, & eius templi vectigalia tribuisset Andreas Lipomanus egregia pietate vir, cuius mentionem antea fecimus, de aduicida loci possessione graue certamē à nobilissimis viris iniectum est. Venetijs tum Laines & Salmeron Societatis causam agebant, ij ad rem perficiendam omni conatu nequiequam adhibito, cum aduersariorum potentia valde premerentur, ac pane ab incepto desistere decreuissent; postremò (quod vnum reliquum videbatur esse perfugium) per litteras totam rem Ignatio commendant. Ille, cum quinta circiter feria litteras accepisset, postridie (qui dies erat natalis Deiparæ Virginis) re diuina peracta, respondit C H R I S T I causam ne desererent; eodē adiuuante, voti compotes fore, nec vana fuere promissa: quippe, re in Senatu diu multumq; agitata, denique possessio nostris adiudicata est cunctis fermè suffragijs : atque à peritis rerum æstimatoribus non leue miraculum est habitum, in eiusmodi ciuitatum, à duobus ignotis & peregrinis hominibus, clarissimorum ciuium opes & grauiam superatam fuisse. Paulol III Pontifice maximo, cum inter bellicos tumultus vir quidam princeps, qui nuper est mortuus, Collegij Germanici tutelam, ac patrocinium, oneris & impendij grauitate defatigatus abijcere cogitaret, idemq; auctor esset Ignatio, vt, ne in re iam desperata ac pane collapsa, diutius operam & olcum perderet; sanè
forti-

fortiter Ignatius illi respondit; Faceret ipse quod vellet se quidem, quoad viueret, eam procuratorem nantquam esse depositurum. neque verò dubitare, quin tam præclare inchoatum opus diuina providentia conseruatura esset; ac datura aliquando Pastorem, quoniam modo necessarijs, verum etiam copiosis ad vitam sustentumque vectigalibus id Collegium instrueret. Postmodum fere tempora, vir quidam pecuniosus, cuiusdum stri miseratus angustias, eodem nobis ædificare molitiorum. sed cum is descriptionem quandam scriberetur, cum dignitate quidem illam & elegantiam, verum tamen ad religionis nostræ vsus parum idoneam. Ignatius piam viri voluntatem utique accepit, quare, ut debuit gratias: rem verò ipsam animo fidenter, quòd sibi compertum esse diceret, non deservit, sed lim, qui templum nostris muneribus accomodaret. Quarum duarum præsentionum alteram Gregorij XIII. Pontificis maximi summa, ut dicitur, pietas atque benignitas; alteram Alexandri Farnesinæ cardinalis amplissimi eximia religio, & regia pietas beneficentia comprobauit. Alia item de Ignatio multa narrantur: quæ quia mihi haud satis explorata sunt, necesse non habui adscribere. præsertim quòd aliquorum hominum sanctitas, non tam signis, & miraculis, quàm caritate in Deum, & pietate innocentia continetur.

Eiusdem forma, & statura corporis.

Cap. XV.



STATURA fuit modica, & grato
& pleno dignitatis aspectu; colore in-
ter album & aquilum; exorrecta la-
taque fronte; viuacibus oculis; oblon-
go & incuruo naso, quam vel in pri-
mis certam prudentiæ notam meto-
pocopi existimant. claudicauit non-
nihil è vulnere olim in propugnatione Pompelonenfis
arcis accepto, sed citra vllam deformitatem; vt nemo
fere nisi curiosus animaduertet. Effigies circumfertur
illius, non admodum ad viuum, vt familiares affirmât;
liquidem ex mortui demum facie, gypso imaginem ex-
presere plastæ, quoniam ipse, dum viueret, neque pingi
se, neque fingi permisit, omnibus in rebus humanæ glo-
riæ contemptor egregius; ac dignus profecto, cuius
vitæ sanctimoniam præstantissimæque virtutes,
pia posteritas, tanti parentis memor, in
omne tempus imitetur & ce-
lebrat.

FINIS.

